

263343

REVUJA GLASBENE MLADINE SLOVENIJE
80/81/ST.3 /19.12.1980/L.11

GM

GM

REVILJA
GLASBENE MLADINE
SLOVENIJE
80/81/ST.3 /19.12.1980/L.11

Fotografiral LADO JAKŠA

VAM, DRAGI BRALCI, ŽELIMO SREČNO IN VESELO, Z GLASBO OZALJŠANO NOVO LETO

SODELAVCI REVILJE GM

NASLOV UREDNIŠTVA

Revija GM, Krekov trg 2/11, 61000
Ljubljana, telefon 322-367. Račun
pri SDK Ljubljana,
50101-678-49381. Izide osemkrat
v šolskem letu, celoletna naročnina
je 40 din, posameznega izvoda 5
din.

UREDNIŠKI ODBOR

Miloš Bašin (tehnični urednik in
oblikovalec), Urška Čop, Lado Jakš
ša, Marko Kravos, dr. Primož Kuret
(glavni urednik), Igor Longyka, Mije
Longyka (lektorica), Kaja Šivic
(odgovorna urednica), Mojca Šuster
in Metka Zupenčič.

UREDNIŠKI SVET

dr. Janez Hoefler (predsednik),
Tomaž Lotrič (ZKOS), Željka Nardin
(ZSMS), Jasmina Pogačnik (GMS),
Jože Stabej (DGUS), Dane Škerl
(DSS), Tone Žuraj (GMS) in delega
cija uredništva (glavni in odgovorni
urednik).

Revija GM izdaja Glasbena ml
adina Slovenije. Grafično pripravo
izdeluje Dolenjski list v Novem
mestu, tiska tiskarna Ljudske pravi
ce v Ljubljani. Revija je oproščena
temeljnega davka od prometa pro
izvodov po sklepu republiškega
sekretariata za informacije
412-1-72, z dne 22. oktobra
1973. Sofinancirata jo kulturna in
izobraževalna skupnost Slovenije.

Fotografiral: LADO JAKŠA

POLNI NACRTOV IN ZAMISLI MEŠANI PEVSKI ZBOR BLAŽ ARNIČ Z JESENIC

Jesenice ležijo v ozki dolini in skozi teče dolga cesta. Pri gimnaziji moraš zaviti na desno in se povzpeti v hrib in že zagledaš razsvetljeno zgradbo osnovne šole. Vsaj tistega večera, ko sem prišla sem na obisk, je bila polna svetlih oken. Pričakovala sem, da bom že na hodniku zaslišala ubrano petje, pa sem se zmotila. Ko sem odprla vrata glasbene sobe, so se vame uprli radovedni pogledi veselih in nasmejanih jeseniških pevcev, ki so ravno kar vneto kovali načrte za intenzivne vaje v polletnih počitnicah. Kar nekaj časa je trajalo, da jih je zborovodja umiril in začel z njimi vaditi pesmi iz sporeda, ki ga študirajo. Slišala sem pesem Druže Tito, mi ti se kunemo pa Vigrad Lojzeta Lebiča, ki je precej zahtevna in jim dela še nekaj težav, a jo bodo kmalu zelo lepo zapeli.

Takoj po koncu vaje sem začela z vprašanji. Najprej me je seveda zanimalo, kako je zbor nastal in zakaj se imenuje po skladatelju Blažu Arničju. Povedali so mi, da je zbor s tem imenom deloval dolga leta na jeseniški gimnaziji, kjer ga je vodil profesor Pribošič, nato pa je 1978 leta razpadel. Po enem letu premora so navdušeni pevci, posamezniki in skupine nekdanjih pevcev zbora sestavili nov zbor, ki je imel v začetku le 23 članov, kmalu pa se je povečal in danes jih ima

približno 55 – odvisno od tega, kdaj se preštejemo, pravijo pevci. Zbor je redno začel z delom 1. marca 1979 in že po sedmih vajah imel prvi nastop.

Ker je bilo občinstvo navdušeno, je zahtevalo dodatek, zbor pa še ni znal dovolj pesmi, da bi si to lahko privoščil, saj je vse naučene pesmi zapel že v sporedu. Zato so se mladi pevci resno lotili dela.

Njihov zborovodja, glasbeni pedagog Roman Ravnič je zbral okrog sebe nekaj zares zavzetih mladeničev in mladenk, ki jim ni vseeno, kaj se bo z zborom dogajalo. To so tisti člani skupine, ki sodelujejo že od vsega začetka. Druge so privabili s prepričevanjem, osebnimi vabilii, reklamami za avdicijo na jeseniškem radiu. Veliko pevcev so našli prav med gimnazijci, saj so želeli sestaviti mladinski zbor. Vendar kar precej časa niso imeli nikakršne finančne podpore, delali so čisto prostovoljno, predvsem na pobudo občinske konference zveze socialistične mladine in jeseniške Glasbene mladine. Nato so postali sekcija Pevskega društva Jesenice in so dobili tudi finančno pomoč občinske kulturne skupnosti. Vendar pa se po statutu pevskega društva uradno imenujejo mešani pevski zbor Blaž Arnič, kar jim povzroča nekaj preglavic pri prijavah na tekmovanja in revije. Povprečna starost je 19 let in večina članov je srednješolcev – gimnazijcev in dijakov srednjega železarskega centra, med pevci pa je tudi nekaj študentov in uslužbencev – vzgojiteljice, inženir, celo direktor. Ker pravila celjskega pevskega festivala določajo za mladinske zборе najvišjo starost zboristov 22 let, bodo najbrž morali Jeseničani svoje vrste nekoliko razredčiti. To pomeni še toliko boljšo pripravljenost

tistih, ki bodo sodelovali. Za enega svojih največjih uspehov namreč zbor ceni dobro uvrstitev na letošnji majski evrsti v Zagorju, kjer je strokovna žirija njegovo petje ocenila nad republiškem poprečjem. S tem si je zbor priboril sodelovanje na zveznem tekmovanju v Celju, ki bo maja prihodnjega leta. Seveda pa to ni edini uspeh. V letu in pol, kar zbor obstaja, je nastopil že v Ljubljani, Kranju, Mariboru, Postojni, Pivki, Bohinjski Bistrici, Zagorju in seveda že večkrat na Jesenicah. Pevci pa so obiskali tudi Beograd. Tamkajšnje kulturno društvo je pobrateno z mladinci v Žirovnici in organizirali so izmenjavo koncertov. Jeseničani so se udeležili proslave dneva osvoboditve Beograda, kjer so zapeli nekaj pesmi sami, nekaj pa skupaj z zborom beogradskega kulturnega društva Dragija Milovanoviča. Dragi Milovanovič je bil namreč sekretar SKOJa, ki se je ubil v gorenjskih hribih in beogradski mladi pevci so prišli zapet pred spomenik v Žirovnici.

Morda ne bi bilo prav, če bi pozabili omeniti, da je Mešani pevski zbor Blaž Arnič posnel že nekaj pesmi za ljubljanski radio, nastopil pa je tudi na televiziji, v oddaji „Iz vsakega jutra raste dan“. Vse to so seveda uspehi, so pa tudi dolžnosti. To pomeni še več dela, višjo kakovost, večjo kritičnost poslušalcev. In kako doseči boljše obiskane ali celo pogostejše vaje, ko pa so člani zbora vsak po svoje močno zaposleni, mladi in polni načrtov, ne samo zborovskih, ampak tudi čisto osebnih! Zato si predsednik zbora prizadeva organizirati tridnevne vaje v januarju, ko bi imeli dovolj časa in sodelavcev – korepetitorjev, da bi spored osvojili in ga nato do maja le še pilili. Težava pa ni samo v času, tudi denarja ni ravno na pretek in precej ga bodo morali prispevati pevci in njihovi starši. Pri tem se spomnijo, da vabijo organizatorji proslav na Jesenice drage ansamble in zборе, njim pa ne ponudijo možnosti, da bi nastopili, četudi zastoj. Morda bo z rastjo kvalitete njihovega petja malo zrasel ponos njihovih someščanov, da imajo dober svoj zbor.

Tale naša rubrika se pravzaprav imenuje Sestavljamo revijo GM, boste rekli. Res je in z namenom, da mi svoje pripombe in predloge o naši reviji povedo še malo starejši glasbeni mladinci, sem se napotila na Jesenice. Ker pa je tistega, ki pripombe in predloge daje, treba predstaviti, sem se zamudila pri zanimivostih mladega in obetavnega zbora.

In kaj mislijo jeseniški pevci o reviji GM?

Prav posebno kritizirali je niso, najbrž se mi niso hoteli zameriti. Povedali pa so, da je bila zanje zanimivejša pred nekaj leti, ko je bilo več člankov o sodobnih zvrsteh, več esejev, podlistkov in podobnih zahtevnejših sestavkov.

Opazili so, da se naša revija vse bolj prilagaja željam učencev osnovnih šol in potrebam njihovih pedagogov, ki sestavljajo skoraj 80 odstotkov bralcev.

To so popolnoma razumeli in zato tudi niso imeli ostrih pripomb, predlagali pa so nekaj pametnih dopolnitev. Teško je v naših revijah in časopisih ali v radiu najti jasne opredelitve in razlage glasbenih zvrsti, zato predlagajo, da se tega lotimo mi.

Čisto sistematično. Pogrešajo tudi objektivnih kritik. Tudi mi, v uredništvu jih pogrešamo, vendar se zavedamo, da nobena kritika ni popolnoma objektivna. Tudi pripomba, da premalo pišemo o glasbi sami, je vmesna in sem jo morala sprejeti, saj je to čisto res. In vendar vsi tisti, ki kdaj pa kdaj poskušamo pisati o glasbi, vemo, kako je to težko! Predlog zborovodje naj bi pri recenzijah plošč naredili še malo ostrejši izbor, in omenjali le tiste plošče, ki so zares zanimive in kvalitetne, je pameten. O njem smo se pogovarjali v uredništvu že pred nekaj meseci. Vendar se nekoliko bojimo, da bi bila stran o ploščah na pol prazna, če bi se ga držali. Jeseničani so modro ugotovili, da je sodelavce revije težko dobiti, zato sem izbrala priložnost in jih povabila, da še sami sem in tja prispevajo članek o svojem delu ali glasbenih dogodkih v njihovem kraju.

USTVARJANJE

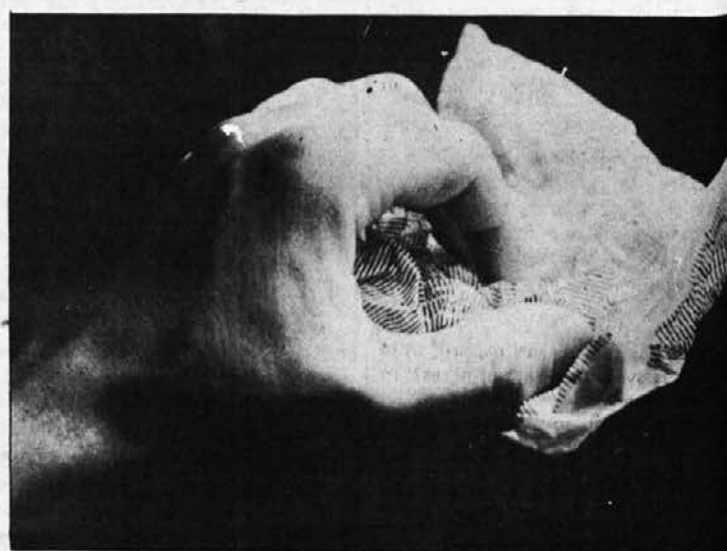
Ta glasbena jelka naj ne bo le želja za srečno, temveč tudi za glasbeno plodno in ustvarjalno novo leto. S svojimi razposajenimi klaviaturami želi spodbuditi k lastnemu iskanju novih zvočnih kombinacij, novih „lestvic“ in iz njih izvedenih skladb.

Poleg reproduciranja skladb drugih je namreč vsakemu glasbeniku odprta možnost, da tudi sam ustvarja svojo glasbo. Pri tem lahko poleg običajnih „pravih“ instrumentov uporablja tudi različna „enostavnejša“ glasbila, na primer Orffov instrumentarij, predmete iz neposrednega okolja (kozarce za vodo, šumeče papirnate vrečke, škripajoča vrata...), lahko raziskuje zvočne razsežnosti lastnega glasu ali pa si sam izmišlja in izdeluje instrumente.

V sodobni glasbi je ta meja med „glasbe vrednimi“ in „nevrednimi“ zvoki in instrumenti vedno manj izrazita in tako je glasbenemu raziskovanju na voljo vedno širše zvočno področje. Seveda pa prideta prav pri uporabljanju šumov, ropotov, pokov in podobnih, včasih „neglasbenih“ zvokov in instrumentov, še posebej do izraza glasbena tankočutnost in okus.

Uporaba takšnih zvokov in „enostavnejših“ instrumentov omogoča tudi tehnično in teoretično še manj podkovanim, a z glasbenim smislom in ustvarjalno željo nabitim glasbenikom lastno glasbeno izpoved, ki bo tudi pridobivanju suhoparnega tehnično-teoretičnega znanja dala smisel in uporabnost v neposrednih ustvarjalnih izkušnjah.

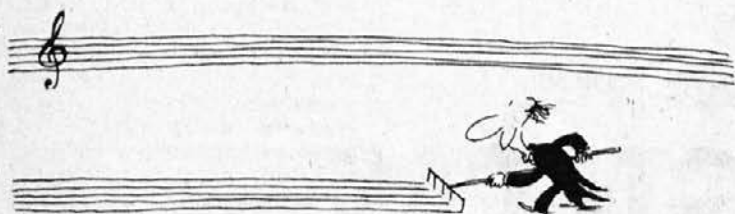
LADO JAKŠA

Fotografiral: LADO JAKŠA

Fotografiral: LADO JAKŠA

Že večkrat so nas bralci, ki živijo v manjših krajih po Sloveniji, opozorili, da nikjer ne zasledijo dolgoročnejših napovedi glasbenih prireditev, katerih ogled bi lahko v miru načrtovali in si tudi pravočasno preskrbeli vstopnice. Odločili smo se, da poskusimo v vsaki številki zbrati podatke o koncertih, opernih predstavah in drugih glasbenih prireditvah, vendar se moramo takoj opravičiti za vse spremembe, ki lahko vplivajo na datume in programe po našem izidu. Podatki seveda še zdaleč niso popolni, zaenkrat nam je uspelo zbrati le glavne napovedi glasbenih dogodkov v Ljubljani in Mariboru.

SLOVENSKA FILHARMONIJA

23. 12. 1980:

zeleni abonma — ORKESTER RTV LJUBLJANA, dirigent Stanislav Macura, pianist Aleksander Toradze; BERLIOZ Rimski karneval op. 9, LIZST Koncert za klavir in orkester št. 2 v A-duru, LIZST Koncert za klavir in orkester št. 1 v Es-duru in DVORŽAK Karneval op. 92

26. 12. 1980:

rumeni abonma — ORKESTER SF, dirigent Uroš Lajovic, flavtistka Irena Grafenauer; STRAVINSKI Simfonija za pihala, VIVALDI Koncert za flavto in godala „La tempesto di mare“, BOŽIČ Simfonija, VIVALDI Koncert za piccolo in godala v C-duru in HAYDN Simfonija št. 102 v B-duru

27. 12. 1980:

reprizni abonma — sobotna matineja (ponovitev petkovega koncerta)

8. 1. 1981:

GOSTOVANJE V TRSTU — ORKESTER SF, dirigent Antal Jancovics, pianistka Dubravka Tomšič-Srebotnjak, sopranistka Veronika Kincses, MERKU Otroške igre ALASSA Y kantata, R. STRAUSS Till Eulenspiegel in BRAHMS Koncert za klavir in orkester št. 1 v d-molu

9. 1. 1981:

rdeči abonma — enak spored kot na gostovanju v Trstu

14. 1. 1981:

zeleni abonma — ORKESTER RTV, dirigent Marko Munih, GOLOB Uvertura, RAVEL Koncert za klavir in orkester v G-duru in NIELSEN Simfonija št. 5 op. 50

15. 1. 1981:

GOSTOVANJE V NOVI GORICI — ORKESTER SF, dirigent Anton

Nanut, Violončelist Ciril Škerjanec, KOZINA Morju naproti, BLOCH Schelomo, rapsodija za violončelo in orkester in HAYDN Simfonija št. 92 v G-duru

16. 1. 1981:

rumeni abonma — isti spored kot na gostovanju v Novi Gorici

OPERA IN BALET SNG LJUBLJANA

26. 12. 1980:

KOZINA Ekvinokcij (ob 15.30)

30. 12. 1980:

KOZINA Ekvinokcij (ob 18.00)

31. 12. 1980:

ROSSINI Seviljski brivec (ob 19.00)

V januarju ponovitve opere MOČ USODE G. Vardija, katere premiera je bila 18. decembra in ponovitve oper TRAVIATA, RIGOLETTO, KNEZ IGOR in baleta PEPELKA. Med 19. in 27. januarjem bo ljubljanska operna hiša zaprta.

ATELJE DRUŠTVA SLOVENSKE SKLADATELJEV V LJUBLJANI

14. 1. 1980:

koncert sodobnih skladb STANKO ARNOLD — trobenta in BOŽENA IVANČIČ — klavir

OPERA IN BALET SNG MARIBOR

26. 12. 1980:

premiera baleta DANETA ŠKERLA Peter Klepec

FESTIVAL MARIBOR

21. 1. 1981:

ORKESTER MARIBORSKE OPERE, dirigent Samo Hubad, harfistka Pavla Uršič, A. LAJOVIC, DEBUSSY, BEETHOVEN.

OSMIČ
REVOLUCIJA
IN GLASBA

Osmi festival REVOLUCIJA IN GLASBA je po svojem obsegu in bogatem ter pestrem programu presegel vse dosedanje. Iz dvodnevne zborovske prireditve v Ajdovščini leta 1973, ki je bila programsko posvečena tradicijam NOB, je festival postal mogočna glasbena manifestacija, ki je letos imela od 15. do 27. novembra kar 12 koncertov. Zastopane so bile vse glasbene vrste, izvajalske skupine pa so bile iz vrst profesionalcev in najboljših amaterskih glasbenikov.

Prvi koncert z naslovom „DOMOVINSKA PESEM“ je bil v Kopru 15. novembra in ga je pripravila ljubljanska radijska hiša. Program so izvajale različne zasedbe radijskega zabavnega orkestra in pevci zabavne glasbe pod vodstvom Jožeta Privška. Pevci in orkester so pripravili in izvedli 16 novih del zabavnega žanra, ki so vsa imela partizansko, delavsko, socialno ali revolucionarno tematiko. Ta zvrst glasbe je bila na programu festivala šele drugič in je po temeljiti pripravi vsestransko zadovoljila in navdušila prireditelje in poslušalce.

Drugi in tretji koncert sta bila 16. XI. popoldne v Kobaridu in zvečer v Idriji. Nastopili so poklicni solisti s samospevi partizanskih skladateljev. Prvič je letos na festivalu RiG sodeloval Partizanski zbor iz Trsta. Pod naslovom „PESMI NAPREDNIH GIBANJ“ je zbor z recitatorji in solisti ter ob sodelovanju lastnega orkestra koncertiral 22. XI. v Črni na Koroškem, 23. XI. pa popoldne v Mariboru in popoldne v Slovenskih Konjicah. Partizanski zbor iz Trsta se je s svojim pestrim programom prvič predstavil v navedenih mestih in požel od hvaležnih poslušalcev največja priznanja.

V Ajdovščini so na koncertu VIII. festivala RiG nastopili odrasli pevski zbori: AKZ Kranj, Komorni moški zbor Idrija in Sindikalni mešani zbor iz Szegeta na Madžarskem. Večer je popestril moški zbor Srečko Kosovel iz Ajdovščine, ki je skupaj z igralci PDG Nova Gorica

izvedel recital pod naslovom „IZ JUTRA V DAN“ na tekste primorskega pisatelja Franceta Bevka.

Slovenski pihalni orkestri so letos tretjič sodelovali na festivalu. Pihalni orkester ravenskih železarjev, Rudarska Godba iz Velenja in Delavski pihalni orkester iz Trbovelj so igrali 23. novembra dopoldne v Črnomlju in popoldne v Novem mestu. Na koncertu z naslovom „ZVOKI IZ GOZDOV“ so naši najboljši orkestri izvajali slovenske in jugoslovanske skladbe s partizansko in revolucionarno vsebino.

Koncerta „PESEM MLADIH“ sta bila 27. novembra popoldne v Hrastniku in zvečer v Zagorju. Program na tem koncertu so letos že drugi izvajali pomurjski zbori slovenskih in jugoslovanskih srednjih šol. Bratske republike so zastopali Nješoviti hor Šumatovac iz Aleksinca, Djevojački omladinski hor Muzičke šole iz Mostarja in Djevojački omladinski hor 25. maj iz Skopja; domači zbori pa so bili Mešani mladinski zbor gimnazije Celje, mešani mladinski zbor gimnazije Koper, Dekliški pevski zbor Heribert Svetel iz Maribora in domači mladinski zbor VESNA iz Zagorja.

Slovesen zaključek osmega festivala RiG je bil v Ljubljani 27. novembra. Koncert je predstavil glasbeno dramo Darijana Božiča „ŠTIRINAJSTA“. To glasbeno delo, ki so ga izvajali simfonični orkester in komorni zbor RTV Ljubljana, čelist Stane Demšar in prvaki ljubljanske drame Danilo Benedičič, Boris Juh, Marko Okorn in Ratko Polič, je preseglo vse pričakovanja prirediteljev. Pod večšo roko avtorja so izvajalci živo, plastično in prepričljivo predstavili pot slavne Štirinajste divizije na Stajersko in s tem delom vsebinsko izpolnili namen in cilje festivala. Za Ljubljano je bil ta koncert slovesna proslava Dneva republike in je bila po svojem programu in po udeležbi publike gotovo med najuspešnejšimi proslavami zadnjih let.

TONE LOTRIČ

Od 5. do 9. novembra so (smo) se skladatelji, glasbeniki in raznovrstni „poslanci“ glasbenega življenja naše domovine ponovno zbrali v Opatiji, tokrat že na XVII. TMSJ (kratica za Tribino muzičkog stvaralaštva Jugoslavije). To je bila prva TMSJ po smrti osipa Broza Tita in uvodna prireditev je bila v spomin na največjega človeka v zgodovini naših narodov. Ansambel Svete Sofije je izvedel skladbo Slava na prijatelot Tome Proševa na besedilo dr. Kenetha Kaunde.

Leta 1980 pa nam je vzelo tudi profesorja Branimira Sakača, enega vodilnih skladateljev današnje hrvatske in jugoslovanske glasbe, pobudnika in dolgoletnega vztrajnega organizatorja ter umetniškega vodjo TMSJ. V spomin na tega povsem izjemnega ustvarjalca in človeka so bila na sedemnajsti tribuni izvedena njegova najznačilnejša dela, prednjenjoga pa je bila tudi njegova knjiga Ariel, plod njegovih teoretskih in književnih prizadevanj. Po večletnem delovanju tako imenovane Umetniško-sociološke tribune so organizatorji letos kot novost uvedli Klub tribune, na katerem naj bi razpravljali o najnovjših delih, izvedenih v programu sedemnajste TMSJ. Uspeh tega kluba je vprašljiv, kati vse preveč so razpravljali o izvajanju oziroma izvajalcih in vse premalo o skladbah samih.

Že samo ob pregledu programa letošnje TMSJ sem bila presenečena. Koncerti, simfonije, passacaglia, korali... tradicionalne glasbene oblike, pogosto z vsebino biblijskih zgodb, antično-rimske kulture ali celo najstarejših kultur. Uporaba starih glasbil: saza, krumhorna, gambe, gusel. Ali to pomeni, da se današnja glasba obrača h klasiki, romantiki, da se vračamo k melodiji, k blagim ritmom, k enostavnosti? Nekdo je to razložil kot „vračanje k normalnemu, človeškemu“. Drugi je spet trdil, da vse to ne nakazuje nikakršne poti nazaj, ampak napredek, neko novo komponento ustvarjanja. Mnenja in razmišljanja o vsekakor zanimivem pojavu v našem glasbenem razvoju so bila različna in vprašanjem, kaj je skladatelj povrnilo h klasični obliki, melodiji, k novi enostavnosti, bi bilo treba posvetiti posebno pozornost.

Nekaj pa je vsekakor res. Današnja glasba ni več glasba avantgarde. Avantgarda je bila odraz hladne vojne psihologije in naj nikar ne preide spet v glasbo neoavantgardel. Zanimivo je tudi razmišljanje o eksperimentalnosti. Na TMSJ smo slišali le skladbo Flora IV za glas, instrumentalni ansambel in vokal skladatelja Ernoja Kiralyja, skupino Saeta s kompozicijo Koordinacije ter nastop Beograjčanov z delom Fuzija osam hodača Vladimira Tošića. Menim, da eksperimentalnost v umetnosti vse bolj zamira. Ne samo

MED TRADICIJO IN AVANTGARDO

SEDEMNAJSTA TRIBUNA JUGOSLOVANSKEGA GLASBENEGA USTVARJANJA V OPATJI

v glasbi, tudi v gledališču, v likovni umetnosti... Prav gotovo je zato tem težje s tradicionalnimi sredstvi ustvariti nekaj novega. Da je to še mogoče, so dokazali nekateri naši skladatelji. Omenila bi predvsem skladbo Vlastimirja Trajkovića Arion za godala in kitaro, Koncert za klavir in orkester Vere Milanković z odlično pianistka Nedo Kerman ter skladbo Prah mlade Beograjčanke Ksenije Zečević v odlični izvedbi ženskega zboru Collegium Musicum.

Prav gotovo ima ustvarjalno življenje umetnika različne faze. Vsak si želi poiskati neki nov – svoj umetniški izraz, želi si eksperimentirati, a gotovo je tudi, da v nekem določenem obdobju začuti potrebo po miru, po čustveni izpovedi, po

preprostosti. Kdaj se to obdobje prične, je vsekakor odvisno od posameznika ter tudi od socialnih razmer, v katerih živi. Opečam pa, da danes tudi mladi rod skladateljev rad posega po spevnih melodijah in pristnih (jugoslovanskih) ritmih. Izrazit primer le-tega je bil Koncert za klarinet skladatelja Dragoja Djenedera ter Prva simfonia Vincera Gjiniya. Obe deli je izvedel leta 1974 ustanovljeni Simfonični orkester Radiotelevizije Priština.

Na sedemnajsti TMSJ so me presenetile tudi skladbe, narejene za določene instrumentaliste oziroma po naročilu določenih ansamblov ali izvajalcev. O tem sem premišljevala zlasti na enournem koncertu kontrabasista Ljupča Samardžinskega. Kako le mu uspe pridobiti toliko

skladateljev, ki pišejo izključno zanj? Res je sicer, da je bila publika v Opatiji v glavnem strokovna in naj bi vsakršno glasbo pozorno poslušala. Sprašujem pa se, kako bi omenjenega koncertanta z enakim programom sprejelo strokovno manj podkovano poslušalstvo, ko je že med nami zbudil val polemike. Podobno bi lahko ocenili nastop zboru 17 flavtistov iz Beograda, ki bi si s svojim sporedom (Papandopulo, Stojković, Bugarinović) zelo težko privoščil celovečerni koncert.

Popolnoma drugače pa je deloval Komorni orkester Dušan Skovran, ki že od leta 1966 nastopa kot ansambel Glasbene mladine Beograda. Mladi, v glavnem diplomirani študentje beogradske Akademije za glasbo, katerih namen je muzicirati mlademu občinstvu, so nam čudovito predstavili dela P. Ozgijana, V. Trajkovića in S. Atanackovića.

Koliko je bilo na letošnji TMSJ čutiti nas – Slovence? Vsekakor smo se po številu poslušalcev dobro odrezali (če izvajamo študente Akademije za glasbo v Ljubljani), manj pa je bilo te slovenskosti čutiti v programu, tako med izvajalci kot med skladatelji. Sicer pa so nam na Tribuni lepo razložili, da je bila izbira programa vprašanje morale in da moramo upoštovati kraje, kjer glasbeno življenje ni dovolj razvito. Tudi lepa solidarnost!

Ob dokaj pestrem programu pa bi kazalo še posebej razmišljati in kaj več napisati o baletni operi Apocalyptica skladatelja Milka Kelemen, utemeljitelja in prvega predsednika zagrebškega glasbenega bienala (besedilo Arrab al, objekti E. Kieselbach).

Ob magnetofonskih zvočnih primerih in Kelemenovem komentarju je Apocalyptica – opera, ki bi jo lahko imenovali tudi oratorij, film ali samo balet – doživela med nami navdušen sprejem. Prav gotovo je to delo eno redkih, ki bi se lahko upravičeno uvrstilo v mednarodni spored, čeprav je bila njegova premiera / Gradcu jeseni leta 1979 slabo ocenjena.

S predstavitvijo Kelemenove opere se je sedemnajsta opatijska tribuna zaključila. Slišali in videli smo veliko novega in starega, sprejemljivega in nesprejemljivega, od neoklasičnega, neoromatičnega do najbolj eksperimentalnega. Po tem štiridnevem poslušanju glasbe je ostal v meni neurejen sistem zvokov in pa vprašanje, kam vodi naša glasbena kultura? Katere skladbe, ki smo jih v Opatiji slišali, bomo lahko še kdaj zasledili na koncertnih programih? Koliko drugače bi bilo poslušati eno teh skladb na koncertu s tradicionalnim sporedom, v drugem okolju, med prepričnim občinstvom?!

TATJANA GREGORIČ

Slovenska skupina za eksperimentalno glasbo SAETA. Fotografiral: JAKA BREGAR

PRVA IZVEDBA LIZISTRATE DARIJANA BOŽIČA V MARIBORSKI OPERI

Kdor se je namenil ogledati si Lizistrato '75 Darijana Božiča, bo moral najprej pozabiti, da smo v naših opernih gledališčih navajeni solističnih nastopov, ki jim po znanih arijah sodi aplavz, toge pojave opernega zbora in predvsem čustvene preobčutljivosti, ki veje s scene in kostumov, iz libreta in glasbe. Nekdo in nekaj je v ospredju, ostalo je temu podrejeno. Lizistrata '75 je zasnovana drugače, zasnovana je kot „popolno gledališče“ enakovrednih sestavnih delov.

Krstna izvedba Lizistrata '75 je bila 14. novembra v Mariboru. Z njo (ter opero Višnjani Heriberta Svetela in baletom Peter Klepec Daneta Škerla) je mariborsko gledališče počastilo 200. obletnico prve slovenske opere, ki jo praznujemo letos. Seveda se za tak jubilej spodobi predstaviti nekaj iz novejših domačih ustvarjalnosti.

Snov za Lizistrato '75 je povzeta po Aristofanovi istoimenski komediji. Zgodba torej pripoveduje o sporu med ženskami in moškimi, ker se le-ti preveč posvečajo drugim rečem, v tem primeru nogometu (številka 75 ne pomeni samo, da je Božič Lizistrato tega leta dokončal, namreč tudi da je dogajanje postavljeno v ta čas). Smiljan Rozman je dramaturško zelo tekoče oblikoval domiselno in duhovito besedilo. Darijan Božič pa ga je kar se da tesno podprl in zvočno naslikal, morda celo nekoliko pretesno, saj je glasbenemu delu nenehoma strigel peruti, da bi se namenoma čimbolj oddaljil od klasičnega pojmovanja opere in pa, da bi čimbolj opravičil podnaslov, ki ga ima Lizistrata '75, t. j. opera—farsa, kar je avtor v pogovoru komentiral takole: „Lizistrata '75 ni opera v klasičnem smislu, niti v formalnem, niti v emocionalnem. Je nekaj med dramsko komedijo in operno predstavo. Lahko bi rekel dramska farsa z veliko glasbe, ali opera, v kateri nastopajo tudi dramski umetniki. „Vsekakor se dramsko in operno gledališče tu zblížujeta.“

Režiser je Lizistrato '75 postavil Jurij Souček s priostrenim smislom za humor. Smelo je nastavljal bodice situacijske komike, ki so gledalce odbile do solz dobrodušnega smeha. Natrosil jih je celo tako nagosto, da so se morale marsikje prehitro umakniti druga drugi, a nedvomno

je precej težav izviralo iz tega, da je bilo delo prvotno zamišljeno kot televizijska opera.

Ansambel mariborske Opere se je z enkratnim poletom lotil Lizistrata '75 in jo je sproščeno predstavil. Lahko bi rekla celo uglajeno in utečeno, čeprav si Lizistrata '75 in siceršnji repertoar mariborske operne hiše stojita močno vsaksebi. Izvrstni so bili Jože Kores, Ervin Ogner, Emil Baronik, Majda Švagan, Milena Morača, Veronika Mihelič in drugi, izvrstna sta bila zbor in orkester. Dirigiral je Darijan Božič.

Večer pred premiero Lizistrata '75 je bila predstava za mladino, ki je navdušeno sprejela novo domače delo. Za marsikoga je pomenil ta večer prvo srečanje z opero. Najsi je slišal o našem opernem življenju to ali ono, vendar: prvi vtis o operi je zanj nedvomno privlačno gledališče. MARJANA MRAK

KONCERT MLADIH HARMONIKARJEV KUD VIDE PREGARC V SLOVENSKI FILHARMONIJI

„Kdo so ti mladi fantje, ta mlada dekleta? Koliko čudovitega spravijo iz harmonike! ... Spremenili so mnoga enostranska gledanja nanjo ...“ Kdor intenzivno živi z umetno glasbo, se je ob teh besedah Srečka Čoza, predsednika ZKO Ljubljana Moste—Polje, ki so tiskane v brošuri ob dvajsetletnici harmonikarskega orkestra KUD Vide Pregarc, verjetno malce nasmehnil. Pa se je zmotil! Koncert tega ansambla v Slovenski filharmoniji dne 15. XII., na katerem je sodelovalo kakih dvanajst harmonik, en elektronij in tolkala, je bil na tak izvajalski ravni, da meji na profesionalnost kljub mladosti izvajalcev. Igra je bila čista in zlita, izvajanje pa nenavadno spretno. Nastop je izključil vsakršno dvom v upravičenost visokih ocen in odlikovanj, ki si jih je harmonikarski orkester prislužil ne le doma, ampak tudi ob hudi konkurenci v inozemstvu.

O inozemskih skladateljih in delih, ki jih je navajal spored, je odveč govoriti. V svet visoke umetnosti se ne uvrščajo, imena niso znana. Vendar prekašajo zgolj zabavni značaj običajnih ljudsko—prosvetnih prireditvev ne samo zaradi pestre rabe instrumentov, ampak tudi zaradi izbirčnosti, ki se ne zadovoljuje le z učinkovito banalnostjo. V Wuerth-

nerjevin Variacijwh instrumentalni stavek celo poseže po pravcati fugil Pisani registri na sodobnih harmonikah pa so na mnogih mestih pričarali kar simfonični zvok.

Če je zagnanost, s katero so mladi izvajalci navdušili poslušalce, pohvalna, pa je vloga, ki jo ima temeljita vzgoja ob taki dognani igri, neprecenljiva. Brez števila tehničnih, teoretskih, akustičnih in muzikalno pomembnih elementov glasbenega stavka „Pregarci“ igraje obvladajo in jim bodo vodilo pri nadaljnem muziciranju kjerkoli. Za to življenjsko pridobitev pa je zaslužen njihov dirigent in učitelj, Srečko Piškur, ki je ves nastop vodil brezhibno in zavzeto. Spored je zaključil z razkošno in udarno Kličič 5—7—7—9—Bojana Adamiča.

PAVEL ŠIVIC

NOVA ZBOROVSKA ZBIRKA JAKOBA JEŽA „KLAS PRI KLASU Z ROŽAMI“

Tak je naslov zbirke 12 zborovskih skladb Jakoba Ježa, ki jih je izdala Zveza kulturnih organizacij Slovenije v okviru Izbranih del slovenskih skladateljev. Zbirka vsebuje vse Ježeve skladbe za mešani pevski zbor, ki jih je skladatelj namenil tej vokalni glasbeni vrsti. Iz skladateljeve spremne besede izvemo, da je večina kompozicij nastala po naročilu naših pevskih zborov (Komorni zbor RTV Ljubljana, AKZ Kranj, APZ Tone Tomšič). Za vse pesmi je značilen sodobni kompozicijski prijem, ki je v skladu s skladateljevim izrednim poznavanjem zborovskega zvoka. Odlukuje jih jedrnatost izraza, združena s preprostostjo podajanja.

Pred nami je retrospektiva skladb, ki so bodisi vsebinsko ali kompozicijsko usmerjene v ljudsko pesem (Po jezeru, Igraj kolce, Klas, Lepših ljudi na svetu ni), bodisi osebno—izpovedne (Samota), ali pa vsebinsko segajo na področje socialne tematike (Tista noč, Mi samo orjemo, Zemski rod), ki je včasih obravnavana humorno ali satirično (Umetnost in regat, Stric). Zbirka vsebuje tudi Ljubezensko pesem iz kantate Do fraig amors in molitev iz kantate Brižinski spomeniki, kjer se arhaičnost združuje s sodobnimi kompozicijskimi načeli.

Zbirka vsebuje avtorjev komentar k vsaki od natisnjenih skladb, uvaja pa jo tehtna strokovna oznaka muzikologa Ivana Klemenčiča.

DARJA FRELIH

V SPOMIN JUSTI TROBINA

V 75. letu starosti se je 29. novembra 1980 iztaklo življenje znane in spoštovane prosvetne delavke, zborovodje in koncertne pevke prof. glasbe Justine Trobina iz Šoštanja.

Kot odlično pevko jo je želja za glasbeno izpopolnitvijo že 1931. leta pripeljala na državni konservatorij v Ljubljano, ki ga je leta 1936 končala z odliko in še istega leta je bila nastavljena kot profesorica glasbe na učiteljskišči v Mariboru. Tam je poučevala do okupacije, ko je morala službo opustiti in prekiniti svoje plodno pedagoško delo. Po osvoboditvi je bila profesorica glasbe na nižji gimnaziji in na glasbeni šoli v Šoštanju vse do upokojitve 1956. Zaradi pomanjkanja glasbenih pedagogov pa je poučevala na Glasbeni šoli v Šoštanju vse do nekaj dni pred smrtjo.

Že v predvojnem službovanju v Celju in Mariboru je uspešno vodila mladinske pevske zборе ter nastopala kot solistka in koncertna pevka na različnih prireditvah. Žal je tudi njej nemška okupacija nasilno preprečila nadaljnji umetniški razvoj in ustvarjalno silo, ki jo je razdajala svojim učencem, saj je že takrat marsikoga usmerila v čudoviti svet glasbene umetnosti.

Po osvoboditvi je z velikim veseljem pričela z vadbo pionirskega zbora na osnovni šoli, mladinskega na gimnaziji ter moškega, mešanega in ženskega zbora Kajuh prosvetnega društva Svobode Šoštanj, ki ga je vodila dolgih 26 let. S svojimi zbori je nastopila na več kot sto koncertih širom Slovenije in dosegla zavkljive uspehe, za kar je prejela ugodne kritike in številna odličja, od bivše občine Šoštanj pa kot prva kulturno prosvetna delavka tudi najvišje priznanje Kajuhova nagrada.

Pred leti je prevzela vodstvo novoustanovljenega mešanega zbora društva upokojencev Šoštanj. Kako zelo se je razdajala in ljubila svoje delo priča podatek, da je v zadnjih treh letih uspešno nastopila s tem zborom na 27. revljah, proslavah in koncertih v domačem Šoštanju in drugih krajih Slovenije. Svoj zadnji koncert pa je dirigirala še letos 20. julija vaščanom znane partizanske vasice Ravne nad Šoštanjem.

Njen pevski izraz je obsegal tako domače kot tuje skladatelje, narodne in partizanske pesmi, operne arije in umetne solistične kompozicije. Na svojih številnih nastopih, tako z zbori kakor tudi kot solistka, je z globokim občutkom in doživljenjem posredovala delovnemu človeku pristno glasbeno lepoto polnih 55 let. Na njeni zadnji poti jo je spremljala velika množica ljudi, kar 5 govornikov pa se ji je zahvalilo za njeno družbeno in kulturno prosvetno delovanje na področju glasbene umetnosti.

V. KOJC

ZNAČILNOSTI AFRIŠKEGA IZROČILA

Afriško ljudsko glasbo navadno istovetimo z glasbenimi kulturami afriških črnih ljudstev, vendar pa je treba dodati, če hočemo biti dosledni, še dve drugi glasbeni kulturi, ki sta pomembno vplivali na razvoj celotne afriške ljudske glasbe. To je najprej arabska ljudska glasbena ustvarjalnost, ki sega v čas velikih arabskih osvajanj; le-ta so se začela v sedmem stoletju ravno s prodiranjem prek severne Afrike proti Španiji in Franciji. Poleg tega pa je v afriški ljudski glasbi zaznaven tudi vpliv nekaterih sestavin evropskih glasbenih tradicij, ki jih je prispevalo predvsem ljudstvo Berberov — nearabskih prebivalcev severne Afrike s prvotno samostojno kulturo, ki je bila izrazito evropska in ki se je sčasoma zlila z afriško. Ne smemo pa zanemarjati tudi evropskega vpliva španskih Mavrov, ki so bili v neposrednem stiku z evropskimi kulturami, in pa mnogo poznejšega vpliva Turkov ter prvih njihove ljudske glasbe.

Kljub nekaterim zanimivim delom, ki obravnavajo črnsko ljudsko glasbo in so predvsem novejša, pa njene značilnosti še zdaleč niso bile izčrpnje raziskane in temeljito proučene tudi zaradi tega, ker je vrednotenje in razumevanje afriške ljudske glasbe dolgo časa ovirala rasistična miselnost, večvrednost občutek belega človeka in pa popolna prevlada evropske kulture. Šele z vedno večjim zanimanjem za neevropske kulture ob spoznavanju omejenosti evropske in pa tudi prodorom jazza ter sodobne inprovirane glasbe, ki v veliki meri temeljita prav na značilnostih afriške ljudske glasbe, se je tudi naš odnos do afriške glasbene tradicije spremenil.

Podajmo vsaj v grobem najizrazitejšo značilnost afriške ljudske glasbe: Mednje nedvomno najprej sodi dejstvo, da je ta glasba bila neločljivo povezana z vsakim življenjskim obdobjem črnega človeka, od rojstva do smrti. Vsi pomembni dogodki v življenju posameznika so bili razlog za petje in ples. Tako je

imela glasba v svetu afriških plemenskih skupnosti vodilno vlogo pri oblikovanju zavesti slehernega člana, bila je najmočnejši medij izražanja in je kar najbolj neposredno prepletala vsakdanje življenje, navade, običaje in delo črnega človeka.

Ta tesna povezanost glasbe z življenjem nam postane razumljivejša, če vemo, da črnici živijo v svetu glasbe od rojstva do smrti, saj ima večina jezikov, ki jih je ogromno in se med seboj tudi zelo razlikujejo, točno določeno višino izgovorjave vsakega zloga, kar pomeni, da je tak govor zelo blizu petja, poleg tega pa črnici skoraj vse, kar počnejo, delajo v ritmu.

Druga pomembna značilnost afriške ljudske glasbe pa je ritem, ki ni v nobeni drugi glasbi tako razvit in poudarjen. Celotno poznavanje preseneča črnska sposobnost graditve sestavljenih poliritmičnih struktur, ki so velikokrat celo tako zapletene, da ima zahodni beli poslušalec celo ob večkratnem poslušanju vtis, da v tem vrtincu različnih ritmov ni nobene logične urejenosti in da gre za popolno ritmično zmado. In vendar so vse te poliritmične strukture strogo urejene in vsi posamezni izvajalci, instrumentalisti, pevci ali deli ansamblov so med seboj v zelo logičnem in z mnogimi nenapisanimi pravili urejenem ritmičnem odnosu.

Nadalje je vredno poudariti, da kažejo različne črnske kulture izredno dosledno enotnost v uporabi glasbil in v načinih ustvarjanja. To je še posebej zanimivo, če upoštevamo dejstva, da v vseh drugih kulturnih značilnostih te enotnosti ne opazimo, ravno nasprotno — raznolikost in številčnost jezikov sta na primer presenetljivo veliki.

V obdobjih razcveta afriške ljudske glasbe so plemenski poglavarji najeli najboljše glasbenike in sestavili svoj lastni orkester, ki je igral torej precej podobno vlogo kot evropski dvorni orkestri. Ti orkestri so plemenske poglavarje tudi spremljali na vseh pomembnejših potovanjih in prikazovali njihovo moč, vpliv, ugled in bogatstvo. Še v petdesetih letih tega stoletja so moč plemenskega poglavarja ali kralja v Angoli, Severni Rodeziji ali Zairu ocenjevali po velikosti in kvaliteti njegovega orkestra. Glavni simbol vladarjeve oblasti so bili veliki bobni, imenovani „maoma“. Na lesenem trupu bobna je bil izrezljan relief, ki je prikazoval živali (krokodile, antilope, kuščarje, ...) in ljudi. Membrana je bila iz bikove kože, poslikana z belimi in rdečimi pikami. Tak boben se sliši po več kilometrov

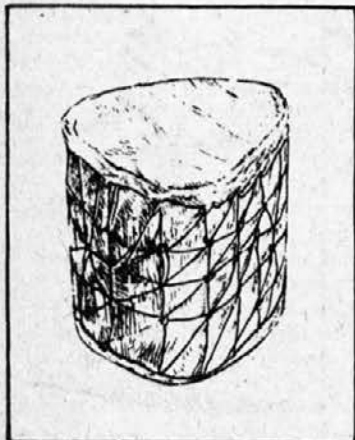
daleč in so ga zato uporabljali tudi kot komunikacijsko sredstvo. Njihova funkcija je bila torej na moč podobna tej, ki so jo nekoč pri nas imeli cerkveni zvonovi in jo imajo danes sirene. Za maome je skrbel član plemena, ki je bil izbran zaradi svojih zaslug in je bil istočasno tudi eden od vladarjev svetovalcev ter je imel nalogo točiči ritem, ki je ustrezal vladarjevemu ukazu. Tako so tudi pripadniki plemena, ki so živeli izven kraljeve prestolnice, bili seznanjeni z njegovim ukazom.

Poleg maom so orkestri uporabljali še različne ksilofone in manjše bobne. Glasbeniki, člani teh orkestrom, so s svojimi družinami vred živeli v kraljevih kolibah. Bili so seveda vsi pravi mojstri svojih glasbil. Poleg pa so tudi peli tako imenovane „maloke“ — pesmi, ki so hvalile poglavarja, njegove svetovalce in krajevne bogove ter božanstva.

Glasbenike in njihova glasbila so drugi pripadniki plemena spoštovali in jih imeli za svete — celo do take mere, da je bil nedotakljiv tudi kdorkoli, ki ga je preganjala množica in se je zatekel h kraljevim glasbilom. Po končanem boju med dvema plamenoma, zmagovalca nasprotnikovega orkestra ni pobil ali zaslužnil, marveč ga je priključil svojemu ter si tako povečal veljavo in ugled. Poraženega bojevnika, ki se je zatekel h kraljevim glasbilom, prav tako niso niti pobili niti zaslužnili.

Črnska ljudska glasba ni nikoli poznala tiste namišljene meje med izvajalcem in poslušalcem, ki jo je evropska tradicija predvsem umetne, pa deloma celo ljudske glasbe, vzpostavila že zelo zgodaj. V vsakem plemenu je bil namreč običaj, da si morata mladenič ali mladenka izmisliti vsaj eno pesem, nekakšno osebno himno, ki sta jo morala seveda ob vsaki priložnosti tudi zapeti. Vsakdo torej postane aktivni udeleženec vsakega srečanja in tako vsi prisotni člani plemena skupaj ali posamič pojejo, igrajo in plešejo.

Pesem, ki so jo pele samo ženske,

ISIGUBU — južnoafriški boben izdelan iz debla z dvema opnoma

Nigerijski boben s pribitima opnoma

Nigerijska bobna na katera igrajo z ukrivljeno palčko. Z glasbilom oponašajo človeško govorico. Višino tona spreminjajo z napanjanjem stranskih vrvi.

se je imenovala „impango“. Za vstop v krog za ženitev godnih deklet je vsaka mladenka morala sestaviti vsaj en tak impango, kar seveda sploh ni bila lahka naloga, vendar pa se je v vasi vedno našel kdo, ki je bil sestavljanja impangov več in ji pomagal. K temu sestavljalcu se je mladenka s svojimi prijateljicami odpravila in mu zapela prvih nekaj verzov svoje pesmi. Sestavljalac, oziroma sestavljalka pa je pesem v skladu s izbranimi besedami in intonacijo prilagodil in jo razvil po strogo določenih pravilih za komponiranje mpanga. To je trajalo nekaj dni in ko je bil impango sestavljen, se ga je mladenka dobro naučila in bila nanj zelo ponosna. Če pa je kak del pozabila, so ji ga zapele prijateljice, ki so jo spremljale k sestavljalcu in so poznale njen impango.

Ob praznovanjih je vsako dekle pri sebi ponavljalo svoj impango, dokler ni prišlo na vrsto in ga je lahko zapelo na glas. Če je njeno petje zbudilo občudovanje poslušalcev, prijateljev ali sorodnikov, so jo hvalili in ji podarjali vse od prstanov, brisač in tobaka pa do prgišča novcev. Če pa je katera izmed poslušalk, ki ni imela nobenega darila, želela pohvaliti pevko, je vstala in zapela svoj lastni impango.

Podobno vlogo kot impango pri ženskah je imel „ziyabilo“ pri moških. Vendar je bil le-ta nasprotno od impanga, ki je zelo dolg in gostobeseden, kratek in jedrat. V njem je pevec opeval svoj pogum, srečo in dogodivščine s svojih potovanj. Pri petjuse je lahko spremljal s tolčenjem po malem bobnu. Prvič je moral zapeti svojo pesem šele na dan svoje poroke, vendar si jo je izmislil mnogo prej, že kot mlad fant.

Na takih družbenih srečanjih so ponavadi po nekaj zaporednih solističnih impangih in ziyabilih prišle na vrsto pesmi, pri katerih so s

petjem, plesom in bobnanjem sodelovali vsi, moški in ženske, stari in mladi. Nekdo je pričel plesati in peti svojo pesem, ostali pa so mu v zboru odgovarjali. Take pesmi so bile zelo priljubljene, saj so odrasli v njih zelo uživali, ker so jim omogočale javno hvaliti sebe, svoje prijatelje ali ljubice (tega, da bi hvalili svoje žene, pa raziskovalci niso nikoli slišali...)

Ker pa tudi v Afriki ni samo veselje in ljudskih rajanj, temveč tudi vojne, kri in smrt, so obstajale seveda pesmi za take priložnosti. Taka borbena pesem, ki dviga bojno moralo in zbujajo pogum, se imenuje „mapobaolo“. Poveljnik se postavi na čelo skupine bojevnikov in začne

korakati ter peti mapobaolo, drugi pa mu sledijo. Besedila teh pesmi so različna, pač glede na to, ali bojevniki v boj šele odhajajo ali pa se že zmagoslavno vračajo. Kadar so se vračali poraženi, teh pesmi niso peli.

Do kolonialne ekspanzije blega človeka je afriška civilizacija in z njo seveda tudi glasbena kultura živela in se razvijala po svojih lastnih zakonitostih na ozemlju, obkroženem z džunglo, puščavo in morjem. Šele prihod zahodne kulture in civilizacije je prekinil to večtisočletno tradicijo.

Danes vsi ti izvorni afriški običaji pod vplivom zahodne civilizacije

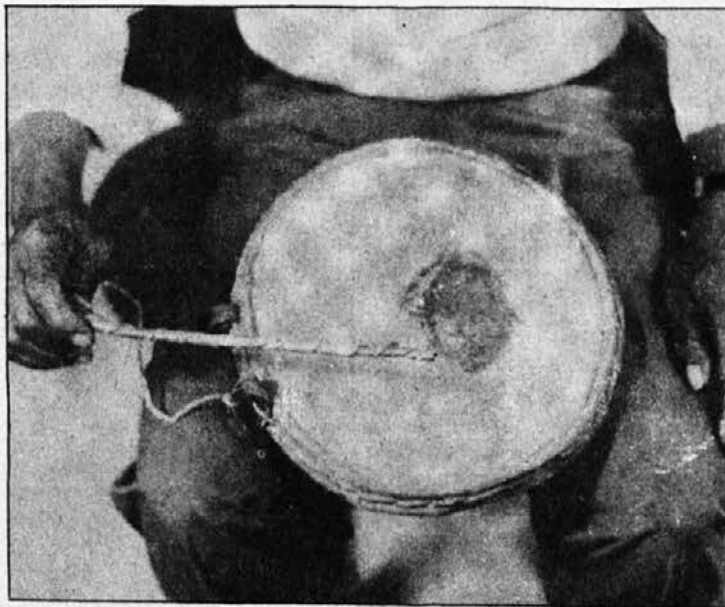
postopno izginjajo. Poleg tega pa je zanje še zlasti poguben velik vpliv evropske glasbe. Že prvi beli doseljenci so v Afriko prinesli svojo glasbo, ki se je večinoma tudi obdržala, poleg tega pa danes zasledimo predvsem vplive zahodne popularne glasbe, jazza in pa južnoameriških ritmov. V tem je svojevrsten absurd, saj so sonove jazza in velikega dela popularne in tudi južnoameriške glasbe prav značilnosti izvornih afriških kultur, ki so jih prinesli v Ameriko črni sužnji in ki so se pozneje pod vplivom evropske glasbene tradicije razvile v značilne in pomembne zvrsti.

Tudi v sodobni afriški glasbi se pojavljajo rwnze popularne, predvsem amaterske skupine, ki igrajo na glasbila, priljubljena v naši popularni glasbi. Tako je na primer postala električna kitaro prav tako priljubljena med mladimi, kot je pri nas.

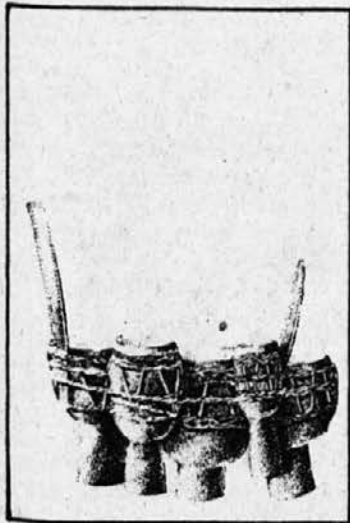
Toda kljub vsemu tudi moderna afriška glasba ni zgolj golo posnemanje zahodne glasbe. Tako ali drugače ohranja mnoge značilnosti prave afriške ljudske glasbe.

Seveda pa skoraj nobena afriška država ne živi v takem miru, ki bi omogočal neomejen razvoj in razcvet te bogate glasbene tradicije. Lakota, nasilje, prenaseljenost, ki pestijo mlade afriške države, ter težki ekonomski, socialni in politični problemi, s katerimi se spoprijemajo, prav gotovo ne pospešujejo kakršnekoli kulturne ustvarjalnosti. Tako nam ostane le upanje, da tako bogata glasbena tradicija le ne bo čisto izginila zaradi neusmiljene prevlade „naprednejše“, „razvitejše“, „kultivirane“ glasbene omike, ki je (žal) v veliki meri posledica ekonomske in politične premoči ter višje stopnje industrijskega razvoja.

PETER AMALIETTI IN
MARKO KRAVOS

Nigerijski boben gudu-gudu.

Skupina lončenih bobnov, ki so priljubljene na Slonokoščeni obali.

Zahodnoafriški bobni so pogosto oblikovani v obliki človeškega telesa.

Medeninasti kipec bobnarja iz Daho-meja

DANE ŠKERL

rojen v Ljubljani leta 1931 končal študij kompozicije na Akademiji za glasbo v Ljubljani leta 1952

se izpopolnjeval v Avstriji in Nemčiji

poučeval na ljubljanskih glasbenih šolah in dirigiral zborom po Sloveniji

predaval kompozicijo na Akademiji za glasbo v Sarajevu od leta 1960 do leta 1970

profesor kompozicije na Akademiji za glasbo v Ljubljani od leta 1970, zadnje leto njen dekan

● V vaši vsestranski dejavnosti prav gotovo zavzema največje in najtehtnejše mesto glasba. Kje in kdaj se je začela vaša glasbena pot?

Pri šestih letih me je sosedna profesorica Vida Jerajeva začela učiti violino, doma pa smo imeli tudi klavir, ki se ga je učila moja sestra. Tako sem spoznaval glasbila. Poleg tega so bili v naši hiši stalni gostje glasbeniki Niko Štritof, Primož Ramovš in drugi. Moj oče je bil založnik, tiskal je tudi note in pri njem so se zbirali zanimivi ljudje, katerih pogovori so me pritegnili. Gotovo so pripomogli k moji glasbeni usmerjenosti. Še pred vojno sem kot majhen deček hodil v Glasbeno matico k teoriji in mladinskemu petju, vendar so mojim staršem že po prvem semestru svetovali, naj me izpišejo, češ da je ta šolnina proč vržen denar, ker nisem nadarjen. Dobro se spominjam, da smo peli pesmico z naslovom „Sedi mačak mijav na pendžeru“, katere besedila nisem čisto nič razumel in sem seveda molčal, sploh nisem hotel peti. No, študij glasbe pa me je vseeno mikal in še med vojno me je Primož Ramovš učil harmonije in kontrapunkta. Med vojno sem tudi začel uživati v glasbenih predstavah, saj so bili koncerti in opere eni redkih kulturnih dogodkov, ki so pritegnili

našo pozornost. Nad opero sem bil navdušen in sem poskušal tudi že skladati! Po končani vojni sem se želel vpisati na srednjo glasbeno šolo in kot štirinajstletnik sem delal sprejemni izpit, na podlagi katerega sta me profesor Premrl in profesor Škerjanc sprejela v drugi letnik. Šolanje sem nato nadaljeval na Akademiji za glasbo, kjer sem eno leto študiral kompozicijo pri Blažu Arničju in nadaljeval pri Lucijanu Mariji Škerjancu, dirigiranje pa sem delal pri dr. Danilu Švari. Šolanje na klasični gimnaziji in študij na akademiji sem končal skoraj istočasno, nato pa sem še dve leti študiral umetnostno zgodovino.

● Glasba pa le ni bila edino vaše delovanje, saj ste veliko svojega časa posvetili športu in naravi. Vam je bil pri tem kdo od domačih za zgled?

Ne, nihče v družini se ni izrazilo ukvarjal s športom. Mene pa so mikale predvsem gore. Morda je to povzročila vojna, ko smo pet let presedeli zaprti v Ljubljani in smo si lahko privoščili največ sprehod čez Rožnik, le od daleč smo opazovali naše prelepe gore, ki so bile takrat nedosegljive. Tako sem po vojni začel najprej z letalskim jadranjem, nato pa sem se posvetil alpinizmu. Ko sem imel štirinajst let in je bila še policijska ura, sem se nekega dne izmuznil iz Ljubljane in si privoščil prvo čisto samostojno turo na Triglav. V povojnih letih sem bil med našimi najbolj navdušenimi alpinisti in preplezal sem ne samo naše Alpe, ampak tudi mnoge evropske vrhove. Pri Gorski reševalni službi pa sem še danes.

● Po poklicu ste torej glasbenik, skladatelj in pedagog. Obe vlogi se najbrž prepletata.

Še kot dijak sem začel poučevati in voditi zборе. Kar dolgo sem zdržal na glasbeni šoli Vič in pozneje na glasbeni šoli Franc Šturm, kjer sem vodil

tri Otroške suite
dva Concertina za klavir in orkester

štiri Simfonije
dva Koncerta za orkester
Serenada za godala
Kontrasti za orkester
Piccola suita per orchestra
Konzert za klarinet in orkester
Pet skladb za klarinet in orkester

Improvisazioni concertanti za rog, violo in orkester
Musica funebre za trombon in orkester

Moj dan za recitatorja, otroški zbor in orkester

Tuga ova preglema za sopran, bariton, mešani zbor in orkester
baleta Opojno poletje

Peter Klepec
komorna dela

tudi orkester. Pravzaprav sem imel na tej šoli kar tri orkestre. Prvega so sestavljali učenci prvega in drugega razreda, drugega učenci tretjega in četrtega razreda, tretji pa je bil pravi mladinski orkester. Za vse te sestave sem pisal skladbice, da bi mlade glasbenike navduševal za skupno igro. Pisal sem tudi etude in druge skladbe za najboljše med njimi, ki so igrali v posebnem komornem ansamblu

„Škerl je sodobna, na vse strani angažirana osebnost, zasnova z nešteti funkcijami... Ob vsem družbenem in pedagoškem delu vodi amaterske pevske zборе v Kranjski gori in Trenti ter je aktivno prisoten pri Gorski reševalni službi Slovenskega... Pri tem pa še sklada... Škerlova glasbena govornica je kratka, celo odrezava, hitra, kdaj pa kdaj ostra, če je treba, zbadljiva, povrh skoraj vedno prešerno nasmejana in duhovita – to pa ji daje dragoceno vrednost, ki je v sodobni muziki ne najdemo na vsakem koraku.“

Citat iz knjige dr. Andreja Rijavca Slovenska glasbena dela

šole. Vodil ga je profesor Ciril Veronek. Tako je nastala cela vrsta skladb, med njimi tudi Otroške suite, Otroške impresije, pa delo Moj dan na besedilo Janeza Povšeta za recitatorja, otroški zbor in orkester.

● Večina vaših del je namenjenih orkestru, komornim sestavam ste posvetili nekoliko manj stvaritev.

Glasbo doživljam predvsem barvno in morda je prav to vzrok za manjšo afiniteto do komorne glasbe. Za komorne sestave se mi zdi teže pisati. Orkester mi namreč nudi mnogo več zvočnih kombinacij, barv; in kadar skladam, vedno direktno pišem partituro. Nikoli ne orkestriram naknadno, zvočne barve izberem takoj.

● Sodobni skladatelji se nekako neradi lotevajo simfonije, vi pa imate že kar štiri in tudi izvajajo jih pogosto.

Prva simfonija je nastala leta 1949 kot diplomsko delo, druge sem se lotil v Sarajevu. Med leti 1960 in 1970 sem namreč poučeval na sarajevski glasbeni akademiji in tako je precej del nastalo tam, med njimi druga in tretja simfonija. Druga, imenovana Monotematica, je petstavnčno delo in pomeni metamorfoze zvočnega gradiva, obarvane z različnimi ljudskimi prvinami. Nastala je leta 1963 in je bila še istega leta izvedena v Slovenski filharmoniji. Tudi tretja simfonija je bila izvedena že v letu nastanka (1965), igral jo je orkester RTV Sarajevo. Četrto simfonijo sem imenoval Abbreviata in je cela v enem stavku. Napisal sem jo po povratku v Ljubljano in jo je na koncertu v Slovenski filharmoniji leta 1972 dirigiral Oskar Danon. Za to delo sem prejel nagrado Prešernovega sklada.

Ko smo že pri izvajanju, moram omeniti, da je bila verjetno največkrat izvedena Serenada za godala, eno mojih prvih del, ki sem ga napisal leta 1952. To

delo je tudi dirigiralo največ tujih dirigentov. Orkester Slovenske filharmonije je Serenado uvrstil v svoj spored na turneji v Združenih državah Amerike, pred kratkim pa jo je na koncertu igral orkester RTV Ljubljana pod taktirko poljskega dirigenta Wislockeega.

● **Napisali ste tudi dva Koncerta za orkester. To je redkejša oblika, ki jo poznamo predvsem zaradi imenitnega Bartokovega dela s tem naslovom.**

Te skladbe sem se lotil zato, ker sem želel vse skupine glasbil v orkestru solistično predstaviti, jim dati možnost, da v posamezni in skupni igri pokažejo komorno virtuoznost. Godalom sem namenil spremljevalno, dopolnilno vlogo.

● **Napisali ste tudi odsko delo z naslovom Opojno poletje. Od kod je njegova vsebina?**

Balet je nastal po romanu bosanskega pisatelja Hamse Hume in se v izvorniku imenuje Grozdanin kikut. Po naše bi temu rekli Grozdanino hehetanje. Balet so izvajali v Ljubljani in Mariboru pa v Skopju in seveda Sarajevu, kjer je nastal.

Sarajevska televizija ga je tudi posnela in to v naravi, v Hercegovini. Pred kratkim pa sem končal nov balet na temo slovenskega junaka Petra Klepca. Premiera naj bi bila še pred koncem tega leta v mariborski operni hiši.

Se pri vsem tem delu še vedno ukvarjate z amaterskimi zbori?

Ti so bili in so še vedno moj konjiček. Zbora v Kranjski gori in v Trenti še vedno vodim in kljub temu, da so v teh krajih možnosti za tako delovanje minimalne, ali pa ravno zato, rad spodbujam ljudi k dejavnosti in jim preprečujem, da bi samo poslušali radio in buljili v televizijske ekrane.

● **Kot profesor kompozicije in dekan ljubljanske Akademije za glasbo opazujete najmlajšo generacijo naših glasbenikov. Je med njimi kaj obetavnih skladateljev?**

Pojav, da se obdobje sedmih suhih let izmenjava z bogatejšimi in plodnejšimi sedmimi leti, je običajen. V tem trenutku imamo na Akademiji nekaj izrazito nadarjenih študentov, žal pa naša šola ne more narediti čudežev pri tistih študentih, ki se vpisujejo brez pravega predhodnega znanja in teh je največ.

Pogosto slišimo tudi pritožbe, da na Akademiji ne skrbimo za izobraževanje v zabavni in jazzovski glasbi. Res nimamo za te zvrsti posebnega oddelka, kot na primer v Gradcu, vendar te predmete vključimo v študij vsako leto, ko se na kompoziciji nabere dovolj študentov, ki jih tematika zanima.

Z Danetom Škerlom se je pogovarjala KAJA ŠIVIC
FOTOGRAFIRAL: FRANCE MODIC

.....

Vabimo vas, da v soboto, 3. januarja 1981 ob 18.30 poslušate na prvem programu ljubljanskega radia oddajo IZ DELA GLASBENE MLADINE, ki bo posvečena glasbi skladatelja Daneta Škerla.

.....

Letošnja enajsta beograjska mednarodna prireditev za ljubitelje jazzja je trajala tri dni — od 31. oktobra do 2. novembra. Prvi koncert s slovito skupino WHEATHER REPORT je bil v veliki športni dvorani PIONIR, kjer se je zbralo okoli pet tisoč poslušalcev, čeprav bi jih lahko sprejela še mnogo več! Za ta nastop so v dvorani postavili poseben oder s čudovitimi svetlobnimi efekti in celo s trojno sočasno projekcijo fotografij iz obdobja razvoja jazzja, ozvočenje pa je bilo tako, da polovica dvorane ni mogla sproščeno uživati v zares dovršeni glasbi. Skupino WHEATHER REPORT že od leta 1970 vodita klaviaturist Joe Zawinul in saksofonist Wayne Shorter, basist je Jaco Pastorius, od obeh novih bobnarjev pa naj posebej omenim Petra Erskina, ki je svojo kariero začel v orkestru Stana Kentona, pozneje pa je igral z Maynardom Fergusonom. Brez dvoma je WHEATHER REPORT tudi tokrat dokazal, da je bil vodilni električni ansambel desetletja, ki je za nami — in kot kaže — bo ostal vodilni tudi v desetletju, ki je pred nami, saj nenehno eksperimentira, njegova glasba pa je simpatična, razumljiva, sodobna in brezkompromisna. Zato pa tudi priteguje ogromno poslušalcev! Škoda, da te skupine zaradi tehničnih zapletov v Ljubljani nismo mogli slišati!

Naslednja dva koncerta sta bila v dvorani Doma Sindikatov. Žal tudi ta dva koncerta nista bila razprodana. Spored drugega večera je začela zanimiva skupina indijskih glasbenikov — THE JAZZ YATRA

BEOGRAJSKI JAZZ FESTIVAL

SEXTET, ki so jo poslali k nam v zameno za nastop naših glasbenikov na indijskem festivalu jazzja v Bombayju. Izvajali so na njihovo tradicijo oprto glasbo z izvirnimi nesimetričnimi ritmi, kjer sta se še posebej izkazala oba bobnarja. Najpomembnejša pa je bila vokalistka Rama Mani, katere glas — uporablja ga izključno brez besed, kot instrument — in izredni občutek za fraziranje ter ritmični koncept sta bila pravi vir navdih ostalim članom skupine. Jugoslovanska predstavnik na tem koncertu sta bila beograjska pevka Nada Knežević, katero je spremljal pianist Saša Radojčić s svojim triom, ter skupina TROBENTE IN RITEM, ki smo jo prvič slišali že na lanskem festivalu jazzja v Ljubljani. Čeprav je Nada Knežević pela skladbe, ki smo jih že nešteto krat slišali (na primer „Maestro Paganini“), je bilo njeno petje

Tania Maria

tako intonano in stilistično dovršeno, da je ponovno opravičila svoj sloves in naslov „prve dame jugoslovanskega jazzja“. Tudi ansambel naših petih najboljših trobentačev (Pero Ugrin, Stjepko Gut, Ladislav Fidri, Mitar Mitrović) pod vodstvom Duška Gojkovića je tokrat zvenel mnogo bolj uigrano in homogeno kot takrat v Ljubljani — v ritemski skupini pa je namesto Lale Kovačeva igral bobne Ratko Divjak, ki se je znal odlično prilagoditi žanru izvajanih skladb. Vsekakor je to ansambel, ki lahko Jugoslavijo dostojno zastopa na katerikoli veliki mednarodni jazzovski prireditvi! Največje ime drugega večera je bil brez dvoma GEORGE SHEARING. Sloviti, od rojstva slepi angleški pianist se je predstavil skupaj z odličnim mladim ameriškim basistom Brianom Torfom. Izrazito komorno muziciranje tega dua je bilo vrhunec večera in za marsikoga enkratno glasbeno doživetje!

Zadnji, tretji večer festivala je bil najprej na vrsti Jazz orkester RTV Beograd. Zaigral je osem skladb, avtorja pa sta bila dirigent orkestra Zvonimir Skerl in Borislav Roković. Odkar je prevzel vodstvo tega orkestra Zvonimir Skerl, zveni vse bolj homogeno, predvsem saksofonska skupina, pa tudi, kar zadeva dinamiko, je orke-

ster napredoval. Ima tudi več odličnih solistov, kot sta na primer trobentač Stjepko Gut in saksofonist Milivoj „Mića“ Marković. Veliko presenečenje tega koncerta je bil nastop brazilske vokalistke in pianistke TANIE MARIE in njenega tria. Poslušalce je takoj osvojila ne le s svojim prirojenim smislom za temperamentne južnoameriške ritme in z odlično klavirsko tehniko, saj je študirala klasični klavir, marveč tudi s svojim ne navadnim petjem! Svoj glas uporablja vseskozi kot instrument, (pa čeprav poje včasih tudi z besedilom v portugalsčini) in tako je njen trio — spremljala sta jo še bobnar in basist — učinkoval kot pravi kvartet!

Prireditelj je sklenil sloviti tenorsaksofonist — verjetno eden najpomembnejših glasbenikov tega glasbila v vsej zgodovini jazzja — SONNY ROLLINS s svojim kvartetom. V njegovem igranju, s katerim je znal tudi v Beogradu do kraja razvneti poslušalce, je čutili vplive številnih velikih mojstrov jazzja, s katerimi je nastopal v dolgih letih svojega delovanja — Milesa Davisa, Johna Coltranea, Maxa Roacha, Clifforda Browna in drugih. Njegova glasba je impulzivna, lahko bi rekli celo strastna, in ko jo izvaja s svojo neprimerljivo tehniko in z neomejeno ustvarjalno močjo, prav gotovo ni poslušalca, ki ga ne bi vsega prevzela in navdušila — in tako je bilo tudi v dvorani Doma Sindikatov, preden so v poznih večernih urah zamrli zadnji akordi enajstega festivala jazzja v Beogradu . . .

ALEKSANDER SKALE

Fotografiral: TOMAŽ SKALE

Stars of India

George Shearing

TRI KITARE

Fotografije so nastale na koncertu, ki so ga zagrebški organizatorji imenovali „Super gitara“. Nastopili so trije kitaristi svetovnega slovesa. Mojstrstvo Johna Mc Laughlina in Paca de Lucie že poznamo, saj sta postala že kar redna gosta naših koncertnih dvoran, zato je toliko bolj navdušil tretji član skupine, odlični Al Di Meola. Občinstvo, ki ga je sestavljala množica mladih, je trojico nekajkrat priklicalo nazaj na oder. Tudi to je dokaz, da smo bili priče zares odličnemu koncertu.

BESEDILO IN FOTOGRAFIJE
STOJAN PELKO

JOHN LENNON 1940 – 1980

ŠESTINTRIDESET UR DOLG ŠUS

Dne 16. 11. 1980 se je v discu študent v Ljubljani pričel dogajati nekaj edinstvenega.

Širšemu občinstvu skorajda neznan glasbeni skupina, ki se imenuje Papa Kinjal Bend, je pričela svoj 36-urni koncert. Žal nam niso dostopni podatki o tem, ali je to svetovni rekord ali ne, vendar ne bo mnogo zgrešena ugotovitev, da zahteva tak podvig ne samo neizčrpne vire glasbene inspiracije, pač pa tudi dokajšnjo mero telesne in slušne vzdržljivosti (le-te je skupina premogla ravno dovolj). Tudi pa mora tak podvig zbuditi našo, to je mojo in vašo pozornost.

Skupina je pričela svojo glasbeno pot že zelo zgodaj. Ideja o njeni ustvaritvi se je porodila nekoga jutra (ob 1 uri) na železniški postaji in se je ne mnogo kasneje končno uresničila na prvem javnem koncertu v spremijevalnem programu festivala RIO glasbe. S popolnim uspehom — razočaranje visoke umetnosti željnega občinstva, si je priborila pravico nastopa na dubrovniških poletnih igrah, kjer je združila svoj nastop z dejavnostjo mladih ljubljanskih alternativnih gledališčnikov.

Nekaj „mimogrede“ koncertov ponovno v Ljubljani je dokončno zakoličilo njihovo glasbeno pot. Deležni so bili celo naziva „teater absurda“, kar dokazuje njihovo vsestranskost in povezavo z ostalimi ustvarjalnimi zvrstmi.

V praktično popolnoma neopredeljivi zasedbi, ki jo sestavlja vrsta kitar, trobil, piškal, tolkal, godal in podobnega, je pisovani in opevani koncert prikazal vso pestrost glasbe,

ki jo proizvaja nedoločljivo število glasbenikov. Njihova ustvarjalnost obsega celotno področje popularne glasbe, pogosto pa koketirajo tudi z resnejšimi glasbenimi zvrstmi, kot je na primer jazz ali pa sodobna improvizirana glasba. Le ta predstavlja edinstven kolaž, ki s specifično usmeritvijo posameznih ustvarjalcev izzveni za naš kulturni prostor jako novo.

Tovrstni slušni preizkusi igrajo pomembno vlogo pri glasbenem izpopolnjevanju mladine, kar je pokazalo tudi popolnoma nepričakovano navdušenje precejšnjega dela poslu-

šalstva. Slišati je bilo pripombe:

— Najboljša 'punk skupina pri nas.

— Na trenutke izzvenijo popolnoma tako kot Stormy Six.

— Končno vsaj ena dobra improvizacija tudi pri nas.

— Fenomenalen žur, je še takih. Ne nepomembni za skupino so tudi teksti, ki so jih napisali nekateri med trenutno vodilnimi nepriznanimi slovenskimi mladimi pesniki, ki pa so v precejšnji meri tudi člani skupine. Le-ti so izdali tudi zbirko pesmi, ki se imenuje Pesmarica Papa. Kinjal Benda in je v prodaji pri zalo-

žbi Pest — Ljubljana.

Besedila, ki so jih člani skupine peli, tulili, vriskali, krulili in šepetali, bi lahko imenovali družbeno angažirane, realistične, lirične, simbolične (in kar je še podobnih nazivov), ki pa se vedno zavedajo svojega lastnega družbenega položaja.

Pri glasbenem in literarnem ustvarjanju skupina sodeluje tudi z nekaterimi drugimi sorodnimi skupinami, kot so na primer Gledališče pred razpadom, Tovarna tekstov, pisarna Alef in pa nova, še tudi neveljavljena skupina Od petih do ene. Tovrstno sodelovanje pa je spodbudilo tudi idejo, o kateri bo pa več besede v bližnjem koncu tega članka.

Maratonski koncert je skupina zaključila s svojim največjim hitom Adijo Renata, ki so ga morali na zahtevo številnega poslušalstva večkrat ponavljati in pa z izredno punk, jazz, komorno (ali skratka Papa kinjal) izvedbo znanega „internacionala“, ki je dvignil poslušalstvo na noge in bi ga še više, če ne bi eden od solo kitaristov preveč nategoval vodilnega motiva.

Ko je 19. novembra ura odbila 10, je skupina zaključila koncert in poslušalstvu sporočila, da Papa Kinjal Bend razpada, ustanovili pa so Projektivni biro, ki naj bi združil vse zainteresirane glasbene umetnike.

Ostane nam le, da novi glasbeni skupini, organizaciji, instituciji, ali karkoližeje, zaželimo uspešno delo.

BESEDILO IN
FOTOGRAFIJA:
BOJAN PUCELJ

Brata Saksida — stalno jedro Papa Kinjal Banda v akciji.

SANJAČ IN RINEŽ

DRAGO MLINAREC IN BULDOŽER V LJUBLJANI

Vsakoletni koncert Draga Mlinarca na ljubljanski Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo, še natančneje v kletnem bifeju omenjene institucije, se zgodi pravzaprav „illegalno“. Nobenih plakatov in obvestil... Ker je pravzaprav dobro, sicer bi poslušalci zasedli dobršen del fakultete. Tako pa so na koncert prišli samo tisti, do katerih je seglo ustno izročilo, in teh ni bilo malo.

Drago je presenetil z novo spremijevalno skupino (elektrificirano), ki jo sestavljajo Tihomir Varga, kitar, Edvard Matešič — kitar, Nenad Zubak — bas, Vajmir Roša — bobni in seveda Drago Mlinarec —

akustična kitara in glas. Kljub električnim glasbilom se zvok skupine obenem približuje zadnji plošči Mlinarca „Tako lako“ ter prav tako tudi oddaljuje, saj tri kitare dopuščajo povsem druge izrazne možnosti. Vsak od treh kitaristov ima samosvoj slog igranja, ki je le redkokdaj samo ritmična spremljava. Kitaristi so se kar polgravalili z glasbili — izvrstno in doživeto so obvladovali glasbila ter se tako simbolično približali besednim sporočilom Mlinarca — zasajano optimističnim.

To so besedila o življenju, ki zadenejo, ki ostanejo, ki pomenijo preteklost, sedanost in prihodnost,

Morda je prišlo v zadnjem trenutku do spremembe. Morda so v zadnjem trenutku prebarvali pano poleg Name. Kajti, niso nastopili Novi fosili, še manj Rinež, ampak Buldožer iz vse Slovenije in Zagreba, ki so izbranemu občinstvu v abonmajskega koncertu — red dijaški in študentski, zlasti pa intelektualni, predstavili svojo novo veliko ploščo Izlog feftinih slatkiša pod vodstvom slovenskega dirigenta Borisa Beleta, sicer tudi ritmičnega kitarista in solo pevca omenjenega orkestra. Kako pravzaprav razumeti? Ne, ne razumeti, poslušati glasbo Buldožerjev, ki kljub melodičnim hitro zapomljivim melodijam skladb z zadnje

plošče, še vedno ostaja polna morskih in potočnih ježov, težkih storžev in risalnih žebličkov, Buldožer, ki je bil punk že pred našim štetjem punka. Glasba, ob kateri lahko z lahkoto preplezaš ograjo pred odrom, glasba, ki se giblje z nadzvočno hitrostjo, zato je vedno pred nami.

Kajti v njej je toliko nepredvidljivih obratov, da je zdaj za nami, zdaj pred nami. Glasba, ki jo sproti pozabljamo in jo zato moramo znova slišati. Rock, ki je Buldožer, ki ga „priznavajo“ v zadnjem času celo na ljubljanskem radiu. Ampak, če bi vedeli...

MILOŠ BAŠIN

ženska ženske ženski

IN DRUGE DRUGAČNE PESMI

Viktor PARMA: Zlatorog
RTV Ljubljana

Z oznako 0452 je RTV Ljubljana izdala posnetek zadnje opere Viktorja Parme Zlatorog, nastale 1918/19 in prvič izvedene v ljubljanski Operi 1921.

Operna literatura, ki jo premoremo, ni ravno bogata, (še manj je je na ploščah!), zato je seveda vprašanje, če je bil ravno Parmov Zlatorog tisto delo, ki ga je bilo treba najprej posneti. Ne glede na to pa je seveda prav, da smo ga dobili. Letošnja dokaj skromna proslava dvostoletnice prve slovenske opere bi zaslužila kaj več pozornosti proizvajalcev plošč. Tako lahko le upamo, da bomo vsaj tista naša operna dela, ki jih štejem za reprezentativna, dobili čimprej tudi na plošči.

Parmovega Zlatoroga so pred leti (v sezoni 1977/78) uprizorili ponovno v mariborski operi. Izvedba je naletela na lep odmev, ki ga okretna in melodij polna Parmova glasba tudi zasluži. Tudi sicer je tu Parma segel v svojem ustvarjanju visoko, vsaj kar se tiče glasbenega oblikovanja nasploh. Uvedel je pomenske motive, instrumentacija podčrtuje duševna razpoloženja nastopajočih in še in še. Ansambel mariborske opere je pod vodstvom dirigenta Kristijana Ukmarja delo tudi posnel. Tako je nastal zanimiv prikaz ene, sicer redkeje uprizorjene slovenske opere, ki je Parmov značilen poskus romantičnega odrskega dela, v kate-

rega je vpletel poleg domače snovi še slovenski melos.

Posnetek je delo snemalca Rada Cedilnika, okusno opremo je prispeval Borut Bučar, komentar k delu pa je napisal dirigent Ukmar, ki vodi zbor, soliste in orkester mariborske opere.

PRIMOŽ KURET

IZLOG JEFTINIH SLATKIŠA/ BULDOŽER/ HELIDON

Plošča, ki pomeni lahko pregled popularne glasbe, zgodovinski prevoz in rez, učni pripomoček za učitelje glasbene vzgoje in besedni udarec vsem oblikam popularne glasbe. Na eni strani norčava, provokativna besedila, ki podirajo in uničujejo misli, ki so značilne za različne oblike popularne glasbe in, ki so obenem (druga stran — obstojajo tudi naslednje) tako večpomenska v svoji enopomenskosti. Besedila, ki so „norčavi“ manifest neke industrije. In. Instrumentalni del je zaigran tako verno glede na različne oblike popularne glasbe, da lahko živi sam zase. In. Slišanje te plošče pomeni poslušanje z več ušesi. Industrija neke glasbe je odprla prvo prodajalno počeni slaščic. Tretje in četrto uho. To ni še ena plošča, ki kvari naše otroke...

ŽENSKA ŽENSKA ŽENSKI/ TOMAŽ DOMICELJ/ RTV LJUBLJANA

To je glasba Tomaža Domicelja. Glasba izven vsake zvočne mode. Vsakršne. Ne da se je primerjati, ker ni nobenega predalčka zanjo, še manj predala. Pač. Akustična glasba. Ampak kaj je to? Akustična kitara brez magneta?

Še nikoli kot na tej plošči ni pri Tomažu Domicelju prišla do veljave kitara. Tenkočutno igranje prstov. Ženska? Še nikoli se ni na ploščah izkazal kot izvrsten kitarist. Ženske? Glasba Tomaževega vzdušja.

Zaradi žensk? Besedila so pripovedna, preprosta, ženske? Iskrena. Včasih trpka. Glasba v kateri lahko verjamemo. To pa je pomembno.

ONE STEP BEYOND/ MADNESS/ RTV LJUBLJANA

Prava veseljaška glasba. Poskočnice. Ska in še kaj. Glasba, ki jo je težko poslušati sede. Kar sili te v gibanje. Glasba kobilic in zborovskega petja. Glasba, ki skače. Ska — če, poskakuje. Pihala. Nobenih solov, samo ritem vseh glasbil. Spevne, himnične melodije. Prototip enostavnosti, ampak enkratno.

NEW BOOTS AND PANTIES/ IAN DURY/ RTV LJUBLJANA

Brez opredelitve. Še najbližje je rock and rollu, vendar zaigranem v nekaj različicah. Glas Iana Durya pomeni mračnost, akustični klavir svetle točke (kot svetloba). Vzdušje, ki ga ustvarja Dury je mračno. Tekoč, vendar hiter, enakomeren ritem bobnov ga samo še poudarja. Kontrast mračnosti je skladba Billericay Dickie. Takrat mračno vzdušje še najbolj začutimo. There's nothing, wrong with it!!! (Ian Dury).

AZRA/ AZRA/ JUGOTON

Ena najbolj prepričljivih plošč jugoslovanske glasbe v zadnjem času. Azra je trio, ki podira z enim zamahom, ki prepriča ob prvem poslušanju. Rock, ki je skupinsko muziciranje. Raznoliko, od skladbe do skladbe. V ospredju je glas Branimirja Štulića, sicer tudi avtorja vseh skladb, ki je „nasilen“, prepričljiv, trd. Lahko pa je tudi umirjen, gladek. Zvok je posnet tako polno, da skoraj ne opazimo, da so „samo“ trio. Obenem pa je to zvok Azre.

Besedila pomenijo socializacijo ljubezni, socialno ljubezensko liriko. Besedna sporočila jasnega in opredeljenega do zdaj neznanega osebnega sveta.

MINGUS/ JONI MITCHELL/ SUZY

Dve izpovedi Joni Mitchell na plošči: likovna in glasbena. S skupno potjo. Obe za Charlesa Mingusa. V njegov spomin (1922—1979). Joni Mitchell je ena redkih iskalcev med utečenostjo in navadami kakršnekoli glasbe. Na tej plošči je šla še dlje kot na prejšnji Don Juan's Reckless Daughter. Vsaj v iskanju novega izraza skozi improvizacijo in jazz. Je to tokrat nov „jazz“ nova glasba? Glasba, ki se giblje, ki se spreminja. Glasba trenutka, ki pomeni spreminjajočo izpoved. Glasba drugačnega, naslednjega poslušanja in doživljanja. Nasproti brezčasnosti.

Glasbeniki: Jaco Pastorius, Wayne Shorter, Herbie Hancock, Peter Erskine, Don Alias, Emil Richards — bas, sopran saksofon, električni klavir, bobni, konge in tolkala so na tej plošči našli naslednji vsak svoj jaz.

RECENT SONGS/ LEONARD COHEN/ SUZY

Spet je našel sebe. In vendar je drugačen.

MILOŠ BAŠIN

Tekmovanje ima običajno dve strani: tisto svetlo, polno čestitk, športne sreče, veselja ob zmagi in tisto drugo, ki je za žalostne (jezne) tekmovalce in njihove mentorje kar se da črna, nič manj neprijetna tudi za organizatorje, ki včasih spregledajo trenutek, bolje rečeno napako in že nastanejo težave.

Seveda si prizadevamo popraviti vse, kar smo hudega in nepravičnega storili in tako se nakopičilo nove (življenjske) izkušnje za prihodnjo podobno akcijo — končan je letošnji kviz, živel prihodnji.

Letos smo se želeli vključiti v še eno zvonečo obletnico, seveda tudi glasbeno obarvano in za Slovence že kar pomembno. Že dve stoletji je od takrat (morda je bilo tudi 1782, vendar tega ne vemo), ko je mojster Jakob Zupan vzel v roke besedilo Janeza Damascena Deva in ga obogatil s času primerno muziko. Kakšna je bila, lahko le uganemo in si želimo, da bodo partituro vztrajni znanstveniki nekoč le našli. Seveda Jakob Zupan sploh ni slutil, da je z opereto Belin, imenoval jo je festa teatrale ali gledališko slavje, postavil temeljni kamen slovenski operni ustvarjalnosti, ki je kasneje kar vzpodbudno vzcvetela.

Glasbeni mladinci smo letos izdali tematsko številko revije GM z naslovom Slovenska opera, besedilo je napisal Peter Bedjanič. Pobrskali smo po glasbenih arhivih ljubljanskega radia in izbrali za dve enourni kaseti najznačilnejših odlomkov iz slovenskih oper. Kasete so tehnično izdelali v Založbi kaset in plošč RTV Ljubljana. Letošnjo pomlad se je tako skoraj 20 000 naročnikov revije GM že seznanilo z gradivom o slovenski operi, želeli pa smo, da bi jo spoznalo še več slovenskih osnovnošolcev.

Pri aktivni nam je pomagal republiški Zavod SRS za šolstvo, ki je vsem slovenskim osnovnim šolam priporočil, naj za šolsko fonoteko kupijo pri Glasbeni mladini komplet dveh kaset o slovenski operi s priloženimi osnutki delovnih listov za delo v šoli in doma, namenjeno učencem sedmih in osmih razredov. Konec poletja je Glasbena mladina ponatisnila tematsko številko revije GM in jo s kasetami razposlala na vse slovenske osnovne šole. Vsak glasbeni pedagog je dobil kaseti in delovne liste, vsak učenec pa revijo GM — Slovenska opera, ki mu je služila kot učni pripomoček, saj je v njej našel vse željene podatke. Tako so septembra in oktobra glasbeni pedagogi in učenci imeli zanimivo, a dokaj naporno delo: poslušanje posnetkov in učenje o slovenski operni ustvarjalnosti.

Zavod SRS za šolstvo pa je vsem slovenskim osnovnim šolam priporočil tudi to: naj se vključijo v tekmovanje znanja, kviz Glasbene mladine

VESELI ZMAGOVALCI — ORGANIZATORJI PREŽIVELI

KVIZ GMS — SLOVENSKA OPERA

venije je določil datume območnih tekmovanj, vendar jih je na mnoge prošnje spremenil in tako glasbenim podagogom omogočil, da še v prvi polovici novembra izberejo najboljšo šolsko ekipo. Mnoge šole so namreč pripravile za razredni prava šolska tekmovanja, kjer so izbirale ekipe, ki so se nato borile naprej.

Za območna tekmovanja, ki so bila v tednu pred Dnevom republike, se je na Glasbeno mladino Slovenije prijavilo kar 108 tričlanskih ekip slovenskih osnovnih šol. Po tekmovanjih v Radencih, Mariboru, Celju, Ljubljani, Novem mestu, Kopru in Novi Gorici smo dobili deset polfinalistov, ki so se pomerili 3. decembra na dveh polfinalih: dopoldne v Ljubljani na osnovni šoli dr. Jože Potrč in popoldne v praviljično zasneženi Mislinji, na osnovni šoli Rado Iršič. Na naštetih območnih tekmovanjih niso tekmovale ekipe treh osnovnih šol, tako je v konkurenci ostalo 105 ekip. V zgodovini kviza pa je to kar pomembna številka, saj bo statistika kaj hitro ugotovila, da je sodelovalo več kot 25 % slovenskih osnovnih šol. Če pogledamo zemljevid prijav, opazi-

mo, da so korajžno sodelovale osnovne šole s Štajerske, širšega celjskega območja, tudi ljubljanskega — prav v Mariboru, Celju in Ljubljani smo zaradi tolikih prijav organizirali dvojna tekmovanja z dvema zmagovalcema — polfinalistoma. Število šolskih ekip s posameznega območja pa je tudi odsev delovanja in prizadevanja organizacijskih enot Zavoda SRS za šolstvo in njihovih svetovalcev za glasbeno vzgojo.

Kar 105 tričlanskih ekip je torej zastopalo svoje šole, tekmovalci so odgovarjali pismeno in se „pregrizli“ skozi 25 tekstovnih in 7 slušnih vprašanj na območnih tekmovanjih. Za nagrado so dobili vsak vstopnico za ogled finalne prireditve v mariborskem gledališču 6. decembra, ekipe pa priznanje za sodelovanje v tekmovanju znanja, mentorju pa je za trud ostala velika plošča Mladi mladim, ki jo je izdala Glasbena mladina Slovenije ob svoji 10-letnici.

Polfinaliste je pri tekmovanju budno nadzorovala strokovna žirija, predsedoval ji je avtor besedila v

tematski reviji GM Peter Bedjanič, pomagala sta mu še tajnik GMS Franc Križnar in sodelavka za program pri GMS Darja Frelih. Polfinalista je vodil Marko Studen in tekmovalcem zastavljaj vprašanja, ki so jih dobili tudi natipkana, v 30 sekundah pa so zapisali odgovore. Med dvanajstimi polfinalnimi vprašanji je bilo kar tričetrtr slušnih, kar pričča, da smo veliko pozornosti posvetili glasbi sami, učencem pa so bili pri reševanju v oporo slovenski libretti.

Točkovanje odgovorov je stopnjevalo napetost, ki je marsikatero ekipo prikrajšala za kakšno točko, tudi ne dovolj natančno prebrano vprašanje je zahtevalo svoj delež, točko ali dve.

Na ljubljanskem polfinalu se je sreča nasmehnila (tudi znanje je zelo pomagalo) ekipi ukelet iz novogoriške osnovne šole Milojka Štrukelj. Za tekmovanje so se pripravljale z mentorico, glasbeno pedagoginjo Mirijam Iljaš. V Mislinji so na drugem polfinalu zmagali tekmovalci iz Križevca pri Ljutomeru, ekipa iz osnovne šole Branko Bernot—Aljaž, njim je pri pripravah pomagal tovariš Stojan Welxl.

Trudili so se učenci, žrtvovali so mnogo prostih ur, močna volja je bila potrebna ob poslušanju posnetkov pa ob premlevanju teksta, kjer je mrgolelo imen, letnic in drugih zanimivosti, svoj dragoceni del pa so posvetili delu tudi mentorji in prav njim gre priznanje za vložen trud. Splačalo se je, opravili so veliko delo, pa čeprav so nekateri ob slovenski operi začutili grenkobo le sodelovanja na kvizu in ne tudi zmage.

Kako je bilo na finalni prireditvi?

URŠA ČOP
Fotografiral: FRANC KRIŽNAR

FINALE V MARIBORSKI OPERI

Zazvenela je uvertura k operi dr. Danila Švare Slovo od mladosti. Scena na odru mariborske operne hiše ni spominjala prav na nobeno operno delo, mizice in stolčki so bili sicer del okrasnega pohištva, vendar sta motili veliki tabli s številkami in znak Glasbene mladine Slovenije na zavesi. Tudi televizijske kamere, ki so se sprehajale kar po odru, pri običajnih predstavah niso v navadi.

Vodja tekmovanja, Marko Studen je najprej predstavil obe tekmovalni ekipi, zmagovalki polfinala, ki sta se v Maribor prišli pomerit za prvo mesto v poznavanju slovenske operne ustvarjalnosti. Na oder sta prišli

Šolska ekipa iz Maribora, ki je sodelovala na polfinalu v

ekipa osnovne šole Milojka Štrukelj iz Nove Gorice in ekipa osnovne šole Brwnke Bernot-Aljaž iz Križevca pri Ljutomeru. Novogoričanke, učenske sedmega razreda Danielo Viher, Mirjano Prinčič in Tjašo Sečko je vodila mentorica, glasbena pedagoginja Mirijam Ilijaš, skupino učencev iz Križevca, ki jo sestavljajo Anita Osterc, Desanka Novak in Andrej Ivanič pa je v Maribor pripeljal glasbeni pedagog Stojan Weixl.

Iz prve stranske lože so dogajanje spremljali člani žirije: dirigent Samo Hubad, sopranistka Vilma Bukovčeva, muzikolog dr. Jože Sivec, urednik za operno glasbo Radia Ljubljana in avtor gradiva za letošnji kviz Peter Bedjanič ter režiser Mariborske opere Fran Žižek.

V dvorani je postalo tiho in napolno, mladi poslušalci so budno spremljali „predstavo“, saj so skoraj vsi zelo dobro poznali snov, o kateri je na odru tekla beseda. Občinstvo so namreč sestavljale ekipe iz cele Slovenije, vse tiste, ki so se udeležile območnih tekmovanj letošnjega kviza o Slovenski operi. Vprašanja so postajala vse težja in odlomki, ki so jih tekmovalci morali prepoznati, vse krajši. Vsaj zdelo se je tako in vsa zbranost ni pomagala, da ne bi mladi tekmovalci tu in tam udarili mimo. Po prvem krogu, v katerem je ekipa iz Križevca prevzela vodstvo, so člani Mariborske opere tekmovalcem za oddih izvedli sklepni prizor prvega dejanja opere Slovo od mladosti.

Tekmovanje se je nadaljevalo z bliskovito naglico, čas za premislek je bil le 30 sekund. Vprašanja o najodobnejših slovenskih opernih delih so bila najtežja in vendar so tekmovalci skoraj na vsa odgovorili točno.

Prav vsi poslušalci v dvorani smo občudovali izjemno znanje in zbranost obeh ekip in razumeli, da drobnim spodrsrljajem botruje predvsem trema pred velikim avditorijem in televizijskimi kamerami.

Zmagovalna ekipa iz Križevca je do konca tekmovanja zbrala 27 točk, drugouvrščena ekipa iz Nove Gorice pa 24 točk. Tekmovalcem je čestitala žirija, čestital jim je tudi predsednik Glasbene mladine Slovenije, Slavko Mežek, ki jim je izročil priznanja in plošče. Za nagrado sta si ekipi priborili brezplačen koncert Glasbene mladine Slovenije za svoji šoli, prvouvrščena ekipa pa še ogled operne predstave v Zagrebu.

Prireditev je svečano zaključila uprizoritev celega drugega dejanja opere Slovo od mladosti dr. Danila Švare, ki je spremljal tekmovanje in bil navdušen nad znanjem obeh ekip.

KAJA ŠIVIC

ZMAGALE

SLOVENJGRAŠKE

GIMNAZIJKE

KVIZ GM SRBIJE

Kazimira, Almira in Edita so Slovenjgradčanke, dijakinje ravenske gimnazije, pogumno so se odločile, da se podajo (skoraj) v neznano—na letošnji srbski kviz v Lazarevac, kjer so pripravili obširno gradivo na temo o glasbenih pojmih, Jasmina Zec je oblikovala besedilo za kviz, preko tristo po abecednem redu zapisanih glasbenih pojmov, dekleta—tekmovalke pa so se naposlušale tudi 35 glasbenih primerov, ki so se navezovali na besedilo.

Povprašala sem Edito o njihovi „glasbeni pustolovščini“ in ponosno mi je povedala, da so prepričljivo odnesle prvo nagrado, reči in piši 15.000 dinarjev.

Še enkrat iskreno čestitamo! V naglici, da bi zapisala čim več

zanimivega, sem jo pozabila vprašati, kaj bodo s to vsoto, vendar sem prepričana, da jo bodo koristno uporabile.

Z Edito sem se pogovarjala v resničnem vrvežu priprav na polfinalne slovenskega kviza 3. decembra v mislinjski šoli in komaj sva našli nekaj minut, da mi je uspela povedati, kaj vse so doživele.

Njeni sotekmovalki sta že prej tekmovali v kvizih Glasbene mladine, torej sta izkušeni kvizačici, letos pa so se kot gimnazijke odločile za srbsko tekmovanje, za Edito torej glasbeni „ognjeni krst“. Srbsko študijsko gradivo so si prevajale in si razdelile delo na tretjine: vsaka tekmovalka se je učila o približno stotih glasbenih pojmih.

Zbranost se je slovenski ekipi obrestovala

Naj povem, da so se same odločile za kviz, same so se pripravljale, v študij so vložile veliko volje in prostega časa, da jim je uspelo. Brez mentorja so se sestale na začetku, pred tekmovanjem, medtem pa so se učile doma, samostojno.

Slovenjgradčanke so pripravile v Ljubljano in se pridružile drugi slovenski ekipi z Ajdovščine, ki jih je pripravljala mentorica Martina Černe-Vodopivec. Tekmovalkam je Glasbena mladina Slovenije pomagala pri organizaciji potovanja. Z vlakom do Beograda, od tam z avtobusom do Lazarevca so potovale skupaj in 27. oktobra se je začelo zares. Ekipa iz Ajdovščine je imela manj sreče, Slovenjgradčanke pa so se prebile naprej. Iz osmine tekmovanja (2 x po 8 ekip) so se po štiri ekipe uvrstile naprej, v četrtini tekmovanja so se borile 2 x po 4 ekipe, v polfinalu pa 2 x po 2 ekipe. Finalista sta bili ekipi iz Slovenj Gradca in Svemske Mitrovice, slednja si je priborila nagrado 13.000 dinarjev, tretji so bili tekmovalci iz Bora, dobili so nagrado 10.000 dinarjev. Vendar pa nagrade niso vse, povejmo še kaj o tekmovanju. Odgovore na vprašanja so tekmovalci pisali, najprej so imeli na voljo le 30 sekund časa, pritožili so se in organizatorji so podaljšali čas za odgovor na 45 sekund. Slovenjgradčanke so si izborile pravico do pismenega odgovora tudi v finalu, odgovarjale pa so v slovenščini.

Kako pa so organizatorji postavljali vprašanja?

Tekstovna so tekmovalci prebrali na listkih, slušna vprašanja pa so spremljali posnetki z magnetofonskega traku, nekatere odlomke so zaigrali v živo: godalni orkester, pianisti, vprašanja so pomagali zastavljati tudi pevci.

Edita se je med pogovorom spomnila slušnega vprašanja: tekmovalke so poslušale Mozartov Divertimento v F—duru, KV 137, ugotovile so skladateljevo ime, popoln naslov dela, h kakšni obliki štejemo to delo in iz katerega obdobja je. Kar zahtevno vprašanje, ali ne?

Slovenjgraške tekmovalke so zmagale, morda pa bo kdaj še koga zamikalo poskusiti se na glasbenem kvizu?

URŠA L

ABONMA MLADI MLADIM GM LJUBLJANE

Letošnja abonmajska sezona Glasbene mladine se je pričela v oktobru s koncertom Okteta Gallus. Prvzaprav to ni bil pravi koncert, temveč „Slikanje z glasbenim čopičem“, kakor so ga pevci sami poimenovali. Bili smo priča uspešnemu glasbeno-animacijskemu večeru, za katerega ima nedvomno največ zaslug odlični animator, komentator in seveda tudi pevec Jože Humer.

Prikupno in domisljeno je navezal stik z mlado publiko, ki mu je zavzeto sledila in prisluhnila različnim razpoloženjem v skaldbah, ki jih je izvajal oktet.

Ob koncu koncerta je kramljanje o glasbi, njenih vrednotah in o vsem, kar imajo mladi pevci in „oktetovci“ skupnega, prešlo v pravo vneto debato. Mlado publiko so namreč predstavljali učenci — pevci mladinskega pevskega zbora z osnovne šole Jože Potrč v Ljubljani, ki jih vodi glasbena pedagoginja Bronka Sax.

Na tem večeru smo lahko ugotovili dvoje stvari, ki ne gredo preveč v prid „odraslim“. Prvič, kako malo imamo ljudi, ki so se sposobni povsem resno posvetiti mladim in se ne enakovredni ravni pogovarjati z njimi o stvareh, za katere pogosto

mislimo, da jih sploh ne zanimajo, in drugič, škoda da ob podobnih prilikah, kot je bil večer „Slikanje z glasbenim čopičem“ (šlo je za obnovev GM programa izpred nekaj let), izvajalci ne poiščejo skladb med sodobnejšo glasbeno literaturo, ki bi bila za „slikanje“ nemara še bolj primerna kot večna „romantika“, ki menda še vedno večinoma botruje tudi glasbenemu pouku v naših osnovnih šolah.

Na drugem abonmajskem koncertu Mladi mladim se je predstavila zagrebška harfistka Branka Janjanin. Mlada umetnica je diplomirala v Zagrebu v razredu slovenske harfistke Rude Ravnik-Kosi in se nato še dve leti izpopolnjevala v Franciji.

Doma in po drugih republikah veliko nastopa za Glasbeno mladino, v Slovenijo pa je prišla v okviru medrepubliške izmenjave Glasbenih mladim Hrvatske in Slovenije. 18. novembra je nastopila v mali dvorani Slovenske filharmonije in pripravila sicer maloštevilni publiki veliko glasbenega užitka. Koncert je bil z večinoma krajšimi skladbami, ki so tipične za harfo in se odlikujejo po svoji barvitosti in različnih zvočnih učinkih, že vnaprej prilagojen mladi

publiki, ki je žal na koncertu ni bilo kaj dosti. Zato pa so harfistko toliko topleje pozdravili mladi na Goriškem — na osnovnih šolah Renče, Miren in Dobrovo v Goriških Brdih. Tam glasbenomladinski koncerti sicer niso nobena redkost, pa kljub temu zapustijo občutek, da so hvaležno sprejeti in vedno znova zaželeni.

Še en koncert je v novembru pripravila Glasbena mladina, ki pa ni bil v okviru abonmaja, temveč ob Dnevh vojvodinske kulture v Ljubljani. Iz Novega Sada so prišli štirje umetniki, ki so 20. novembra v Viteški dvorani Križank izvedli svoj, po izbiri skladb nič kaj glasbenomladinski, sicer pa kvalitetni koncert. Prvi je nastopil klarinetist Stjepan Bašić ob spremljavi pianistke Vere Tot-Hortijeve s Poulencovo sonato. V drugi točki se je predstavila pianistka Eleonora Mali z obsesno in zahtevno Lisztovo sonato Dante. Najbolj pa je navdušil mladi, 20-letni violinist Zoran Stojanović, ki izhaja iz znamenite violinske šole v Čupriji. Z dvema stavkoma iz Bachove violinske solo sonate in z virtuosnimi skladbami Paganinija in Ysala se je izkazal kot zrel umetnik, ki mu nedvomno lahko napovedujemo uspešno prihodnost. Izvajalci so koncert ponovili naslednjega dne za glasbeno mladino Hrastnika. Ob koncertu v Ljubljani se je spet pokazalo, kako nas včasih zanese v načrtovanju kulturnih prireditev. Na isti večer je namreč v Slovenski filharmoniji koncertirala Zagrebška filharmonija in zato je bila Viteška dvorana na pol prazna. Čeprav je bil koncert glasbenih mladincev v celotnem sklopu prireditev ob Dnevh vojvodinske kulture v Sloveniji (navidez) skromen prispevek, si tako majhnega obiska publike le ni zaslužilo.

Na naslednjem koncertu Mladi mladim, zadnjem vse tja do zimskih počitnic, je 9. decembra nastopil ansambel Sončna pot s programom lastnih, večinoma na improvizaciji slonečih skladb. Ansambel sestavljajo Lado Jakša (flavta, klarinet, saksofon, glasbila s tipkami) — Genče (baskitar, glasbila s tipkami) in Ratko Divjak (bobni). — Spet nekaj za sladokuscel

SREČANJE MLADIH DOPISNIKOV V TRBOVLJAH

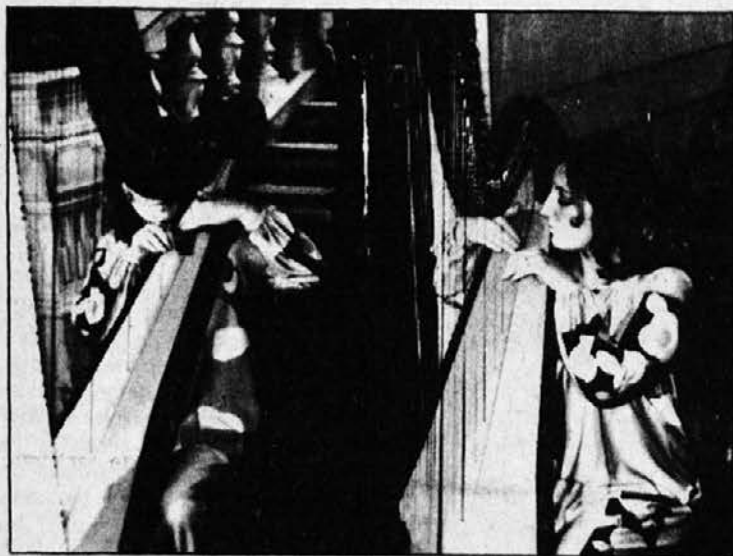
Tokrat smo se pionirji dopisniki zbrali v Trbovljah, malem, prijaznem mestu pod Kumom. Naši vrstniki so nas že takoj ob prihodu (v petek) gostoljubno sprejeli in nas odpeljali na domove. V soboto je bilo 12. srečanje pionirjev dopisnikov iz vse Slovenije. V osnovni šoli smo se pogovarjali z mentorji in uredniki. Najprej smo poslušali govore in mnenja o srečanju, nato pa smo odšli v razrede, ki so bili pripravljeni za posamezne revije in časopise.

V razredu, ki je bil dodeljen reviji GM, je bilo živahno. Pogovarjali smo se o samem srečanju, o naših predstavah takšnega srečanja in seveda o reviji GM. V tako prijetnem ozračju je dopoldne hitro minilo. Moral smo se raziti. Popoldne so nas odpeljali na ogled mesta, ki pa je bil „bomba“ srečanja. Časa smo imeli tri ure. Ogleдали smo si muzej, nato pa smo bili prepuščeni sami sebi. Nekateri naši gostitelji so odšli domov, zato se v mestu nismo nič spoznali. K sreči je po dolgem času prišla sedma ura in pričel se je ogled razstave slik in risb zasavskih pionirjev. Poslušali smo še koncert kitarista Jerka Novyaka in flavtista Aleša Kacijana. Bilo je zelo lepo.

V nedeljo smo poslušali trboveljski zbor. Po kosilu pa smo odšli domov.

Srečanje je bilo poučno, a manjkalo je iskrenega pogovora med vsemi pionirji dopisniki in izmenjave mnenj o glasilih in našem sodelovanju.

MELITA PRETNAR
OŠ dr. Jože Potrč
v Ljubljani

Harfistka Branka Janjanin iz Zagreba

DARJA FRELIH

Francoska Glasbena mladina ni samo med najstarejšimi na svetu, pač pa je skupaj z belgijsko pravzaprav pobudnica za tovrstno glasbeno in obglasbeno združevanje mladih. Ob jubileju, po štiridesetih letih, kar je bil organiziran prvi „glasbenomladinski“ koncert, si v Franciji gotovo kritično ogledujejo prehojeno pot. Kakšna je videti francoska organizacija ob tako pomembni obletnici, je za našo revijo ocenil SYLVAIN VAZEY, delegat francoske Glasbene mladine v komiteju za animacijo pri FIJM, ki se je pred nedavnim udeležil sestanka tega komiteja v Rovinju.

● GM: Glasbena mladina Francije je znana po tem, da vsako leto organizira izredno veliko koncertov. Ali je po štiridesetih letih dela mogoče reči, da je (še vedno) nekakšno dobro utečena koncertna posredovalnica za prireditve, namenjene mladim? Če je tako, kakšna je torej njena vloga v francoski družbi?

SV: Koncerti so poleg posebnih akcij, o kateri bom še govoril, „Zvočne galaksije“ namreč, osrednja oblika dejavnosti pri nas. Vsa Francija je razdeljena na nekaj področij, ki združujejo od deset do dvajset mest; vedno se za turnejo nekega glasbenika poveže več področij. Seveda turneje načrtujejo v Parizu, kjer v nacionalnem sekretariatu dela približno deset ljudi. Do nedavnega so bili samo oni za svoje delo tudi plačani, vsi ostali, „delegati“, ki skrbijo za delovanje Glasbene mladine v posamezni regiji, pa so delali (in najpogosteje še delajo) brez vsakršnega denarnega nadomestila. Dejavnost je izrazito centralizirana: služba v Parizu sestavlja ponudbe, se povezuje z glasbeniki, določa cene, tako da delegacijam preostane samo konkretna izvedba prireditve in pa razpravljanje o njih na skupščinah, na katerih se enkrat letno zbirajo.

Mladi so pri tem samo potrošniki kulturnih dobrin, ki jih nekdo drug izbere zanje, zato res lahko govorimo o koncertni poslovalnici za mlado občinstvo. Še posebej, ker se morajo koncerti tudi finančno obnesti, kar po svoje narekuje vstopnino, pa tudi izbiro glasbenikov in programa. Glasbena mladina Francije je zasebna

OPIRANJE NA POSAMEZNIKE

organizacija, ki dobiva le majhno podporo iz državne blagajne, čeprav politiki ves čas zagotavljajo, kako pomembna da je. Na terenu pa organizaciji vendarle priskočijo na pomoč občinske uprave.

● GM: To, kar si naštel, sproža kopico dodatnih vprašanj. Kdo torej hodi na glasbenomladinske koncerte, kdo so člani organizacije in kdo delegati?

SV: Na koncerte hodi v glavnem šolska mladina, René Nicoly, ustanovitelj Glasbene mladine Francije, je od vsega začetka govoril: „Nikoli v šole!“ To načelo velja še danes, čeprav je delovanje GMF najbolj občutiti tam, kjer so učitelji pripravljene pomagati in sodelovati. Res pa je v Franciji treba iz šole v prireditveno dvorano, mestno telovadnico, gledališče. Za tiste, ki jih na koncerte pripeljejo učitelji, ni

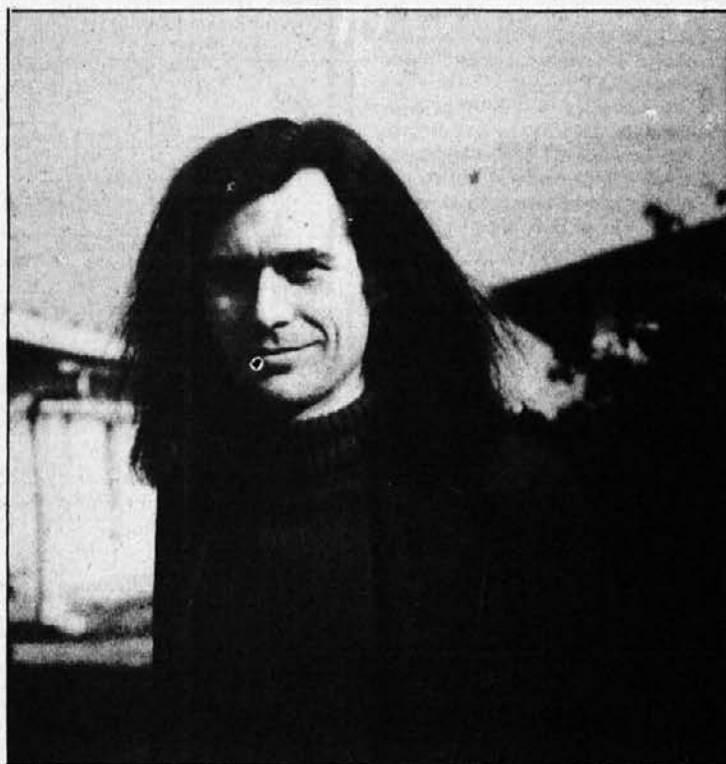
tako zelo važno, če imajo člansko karto ali ne, saj prihajajo v skupinah, sami pa bi se morda težje odločili za abonma ali že kar za članstvo. Pomembnejše je recimo biti član v Parizu, pa tudi v drugih večjih mestih — kjer je s karto GMF na večernih koncertih ali v operi mogoče dobiti popust. Starostne meje za pristopanje k organizaciji pri nas ni, delegati pa so zato predvsem tisti, ki imajo dovolj časa in tudi denarja, da lahko prevzamejo nase obveznosti krajevnih organizatorjev. Ti si pač ne zagotavljajo cenejših vstopnic s člansko karto GMF, pač pa se jim dogaja, da so povsem odgovorni za uspeh prireditve, tako da morajo biti pripravljeni včasih tudi seči v lastni žep in kriti izgubo. Takšni aktivisti niso več prav mladi, posebej tisti ne, ki so odgovorni za celotno področje. Sami plačujejo recimo

svojo udeležbo na mednarodnih srečanjih Glasbene mladine, skrbijo, da je pri njih vse tako, kot mora biti, delajo pa toliko, kot se jim zdi in kolikor jim sredstva dopuščajo. V Franciji pogosto govorimo o „pravici do prostovoljnega dela“. Nekdo, ki Glasbeni mladini daje toliko, kolikor bi dajal v rednem delovnem odnosu, za svoje udejstvovanje zahteva vsaj moralno oddolžitev — in pravico — da ostaja na svojem položaju. Ne „delegirajo“ ga člani njegovega področja pač pa sodeluje s sekretariatom v Parizu, ki mu ustreza, da ima za pomoč ljudi, ki pristajajo na nekaj, čemur bi lahko rekli kulturniško izkoriščanje. Da bi člani kakorkoli vplivali na zamenjave delegatov ali bili še kaj drugega kot poslušalci, o tem v Franciji še ni mogoče govoriti. Premika se v klubih, najpogosteje namenjenih seznanjanju z operno glasbo, kjer se člani le bolj dejavno udeležujejo. Ker je opera v zadnjem času postala zelo moderna, so operni klubi izredno primerna oblika za pritegovanje novih članov in tudi aktivistov. Sicer pa je nastanek in obstoj Glasbene mladine v posameznem mestu ali vasi odvisen od dobre volje tistih, ki so pripravljene nuditi svoj čas, denar in vpliv — za denarno pomoč, ki jo je mogoče dobiti od občinskih ali krajevnih uprav.

● GM: Francoska Glasbena mladina ima tudi svoj tabor, povezan predvsem z operno ustvarjalnostjo; vključuje se v širše zastavljene akcije, kot je Jesenski festival v Parizu. Spada sem tudi „Zvočna galaksija“?

SV: Galaksija združuje približno 2000 afriških in azijskih glasbil, od katerih jih je nekaj stalno v Angeru, skupina pa z določenim programom kar tri ali štiri leta potuje po vseh regijah, kjer jo animatorji predstavljajo na več prireditvah, namenjenih zelo majhnim skupinam otrok, ki tudi sami igrajo ali se vsaj dotaknejo vsakega glasbila. Takšne prireditve trajajo po mesec dni, zato bi o njih lahko napisali poseben članek. Pomembno je dejstvo, da se je ta akcija v GMF že izredno močno zasedla in so njene metode vzor že drugim prireditvam.

METKA ZUPANČIČ

NAGRADNI RAZPIS

Tretjo letošnje nagradno križanko boste reševali v novoletnih, prazničnih dneh. Rešitve nam pošljite do 15. januarja na naslov REVIJA GM, Krekov trg 2, 61000 Ljubljana.

NAGRADE ZA DRUGO ŠTEVILKO

Dobro ste se odrezali, dragi mladi reševalci. Veliko vaših pisemc in dopisov smo dobili in večina rešitev je bila pravilnih. Veseli smo tudi vaših drobnih sporočil, ki jih pogosto napišete križanki ob rob. Vabimo vas, da nam ob pozdravnih in dobrih željah napišete tudi, kako ste zadovoljni z letošnjimi ugankami in kakšnih si še želite.

Med reševalci druge letošnje križanke je žreb izbral tri dobitnike LP plošče MLADI MLADIM: Lauro UROBOVŠEK iz Kopra, Aleša BOMBEKA iz Hrastnika in Nevo MARUŠIČ iz Ljubljane.

REŠITVE IZ DRUGE ŠTEVILKE

SLIKOVNA KRIŽANKA: Vodravno – portret, Aveline, kanasta, Edi, Tot, TU, Lome, eh, Osor, kit, Al, Idvpr, ostriga, LO, žn, Inka, AB, Mariéne, Priamos.

ŠARADA V STAVKU: Polone + za = POLONEZA

POSETNICA: Tu je vmes posegel tiskarski škrat, zato uganko, ki ni bila objavljena v celoti, v tej številki ponavljamo!

KVIZ: 1.b, 2.c, 3.b, 4.c, 5.č, 6.c, 7.b, 8.b.

POSETнице

LEV REPA KUM

PIKA J. STARIČ

p. JAKARISTIČ

Prva posetnica skriva priimek in ime sodobnega tržaškega skladatelja, vsaka od drugih dveh pa naslov njegove najnovejše opere po libretu Svetlane Makarovič.

MALI KVIZ

- Ena od glavnih oseb v Bizetovi operi Carmen je toreador Escamillo. Kaj je toreador?
  - bikoborec
  - pomorski častnik
  - vratar
- V letu 1980 je praznoval 85-letnico življenja znamenit nemški skladatelj, ki je zelo znan tudi kot glasbeni pedagog, saj je osnoval poseben šolski orkester tolkal in zvočil, ki ima po njem tudi ime. Kateri skladatelj je to?
  - Paul Hindemith
  - Karlheinz Stockhausen
  - Carl Orff
- Slovenski skladatelj Matija Brvničar je ustvaril dve operni deli po literarni predlogi Ivana Cankarja. Kateri deli sta to?
  - Hlapec Jernej, Pohujšanje v dolini Šentflorjanski
  - Hlapci, Lepa Vida
  - Kralj na Betajnovi, Jakob Ruda
- Ena največjih sodobnih sopranistk našega rodu je bila kar četrto stoletja steber najuglednejše operne hiše na svetu, Metropolitanske opere v New Yorku. Katera pevka je bila to?
  - Ruža Pospis-Baldani
  - Zinka Kunc-Milanov
  - Ljiljana Molnar-Talajčić
- Urejeno zaporedje tonov od najnižjega do najvišjega imenujemo lestvica. Drugo ime za lestvico smo povzeli po italijanski besedi. Kateri naziv je to?
  - etuda
  - fuga
  - skala
- Interval je višinska razlika med dvema tonoma lestvice. Kako imenujemo interval s presledkom petih tonov?
  - kvinta
  - kvintola
  - kvintakord
- V glasbi je tradicija, da so mednarodne oznake za tempo, dinamiko in druge karakteristike skladb v italijanskem jeziku. Kako pa bi po naše rekli, naj neko skladbo izvajamo „moderato“?
  - počasi
  - široko
  - zmerno
- Kateri instrumenti sestavljajo klavirski trio?
  - klavir, flavta, kitara
  - klavir, violina, violončelo
  - klavir, klarinet, oboa
- Ali poznate drugo ime za orkestrsko glasbilo pavke?
  - timpani
  - bobni
  - gong
- Viola ima tako kot violina štiri strune, ki zaradi večjega trupa glasbila zvene bolj temno, zametno. Kako pa so te strune na violi uglasene?
  - enako kot pri violini
  - za kvinto niže kot pri violini
  - za kvarto višje kot pri violini

ODPOŠLJI REŠITEV KRIŽANKI	IME SKLAD. SOSTAKOVIČA	JASNOST	499 Z RIM. ŠTEVILKAMI	TUJE MOŠKO IME (IGRALEC LADD)	LIJAKI	GRAD PRI KOČEVJU
NAPRAVA ZA DVIGANJE						
LETOVISČE Pripulju						
10. IN 5. ČRKA ABECEDE			OSTANKI DIMA V DIMNIKU ALEKSAN. BORODIN			
SLOV. EKS-PRESION. SLIKAR (FRAN)						
VODNA ŽIVAL				OPERNO BESEDILLO	ZNAČILNOST ENOTNEGA	MONGOLSK POGLARJI
VEZNIK			PREPIH SKOZI DIMNIK SLAVKO GRUM			
NARODNO ŽENSKO IME						
GM	DEL IMENA NAJVIŠJE GORE V VEL. BRITANiji (BEN...)		AFRIŠKA DRŽAVA GIB DVEH ROK PRI ROKOVANJU			
NOVI SAD			VISOKI, HINTRI LOVSKI PSI INDIJANCI V PERUJU			
NENASTIČEN OGLJKOVODIK						VRTNA LOPA
POGLAVAR APAČEV V ZGODBAH KARLA MAYA						
ŽIVOST, LASTNOST ISKREGA						
MEDNARODNI IZRAZ ZA SMUČANJE				SESTAVIL IGOR LONGYKA	KAZALNI ZAIMEK	

UČENCI PRVEGA RAZREDA

NAUKA O GLASBI GLASBENE ŠOLE FRANCA ŠTURMA

Vrata so se sunkovito odprla in iz razreda se je vsula kopicca otrok, drugi pa so se že drenjali skozi vrata v nasprotni smeri, da bi v razredu zasedli najboljše prostore. Tovarišica je sedela za mizo in jih opazovala. V sobi je bila še tabla z notnim črtovjem in pianino, pa kupi not na mizi. Ko sem vstopila, so se vsi zazrli v črno škatlo, ki sem jo nosila v roki. Ko sem jim povedala, da bi rada zvedela, zakaj hodijo v glasbeno šolo, kakšno glasbo poslušajo in še kaj ter da se bomo posneli s pomočjo moje črne škatle, so bili vsi navdušeni. Zgnetli so se okrog mize in že vsi dvigovali roke, saj je vsak želel prvi kaj povedati.

Kje pa smo zdajle?

Ana: Mi smo v glasbeni šoli, ki se imenuje Franc Šturma. Tukaj se učimo note in pojemo pesmice. Včasih tudi pišemo narek. Tovarišica na koncu pove note in če imamo kakšno narobe, jo popravimo. Potem note še skupaj zapojemo na „na“.

V katerem razredu pa smo?

Matjaž: Mi smo v 1. razredu. Imamo tudi pripravnico, druge,

tretje in četrte razrede.

Samo, Andreja: Imamo še pete pa desete razrede.

Igrate tudi instrumente?

Vsi: Ja, seveda. Samo, Dijana, Petra, Boštjan, Andreja, Mojca, Maja igrajo klavir, Ana, Matjaž, Renata, Tamara in Manca igrajo blokflavto, en sam — Gregor pa violino. Pa še Lilijana igra harmoniko, samo danes je ni tukaj.

In kako ste začeli hoditi v glasbeno šolo?

Vsi, eden čez drugega: Poslušali smo glasbo na radiu in televiziji, nam je bila všeč in smo rekli mami in očku, da bi hodili v glasbeno šolo.

Matjaž: Moj brat pa že igra klavir in mi je zelo všeč, zato še jaz igram flauto.

Kaj pa bi se radi naučili v glasbeni šoli, kaj boste počeli s tem znanjem?

Matjaž: Če me bo kdo kaj vprašal, mu bom znal odgovoriti.

Dijana: Lahko si zaigram kakšno pesmico, če sem žalostna in me razvedri.

Ana: Lahko greš tudi v an-

sambel in jih več igra skupaj tudi kakšne stare skladbe. Lahko igrajo skupaj violina, flauta in klavir pa tudi drugi.

Maja: Lahko tudi nastopaš. Matjaž: Če pridejo gostje, jim kaj zaigraš.

Andreja: Ko boš velik pa lahko greš v službo in učiš klavir.

Mislite, da so člani ansamblov, ki jih poslušate na radiu, vsi hodili v glasbeno šolo?

Gregor: Ne, vsi že niso hodili.

Ana: Seveda so hodili, samo ne lansko leto ali letos. Prej pa gotovo, drugače ne bi znali igrati instrumentov.

Pa znajo vsi enako?

Andreja: Tisti, ki skladbo napiše, zna več kot tisti, ki samo poje.

Ste sami že kdaj napisali kakšno pesmico?

Ana: V glasbeni šoli smo sestavili čisto kratke ali pa za domačo nalogo.

Boštjan: Meni je tudi tovarišica pri klavirju rekla, naj sestavim kakšno pesmico.

Gregor: Jaz sem zadnjič pisal domačo nalogo in sem se

spomnil, da bi napisal pesmico Carovnica. Ampak samo besedilo.

Ana: Če bi napisal še melodijo, bi napisal bolj nizke note. Če bi se pa čarovnica smejala, bi napisal visoke tone.

Kakšno glasbo pa poslušate na radiu in na televiziji. Poslušate tudi plošče?

Ana: Vedno gledam oddajo Sedam + sedam in Kar bo pa bo — mi je všeč vesela glasba pa bolj glasna.

Dijana: Meni pa zabavna, z bratom hočeva še ponoči poslušati plošče.

Samo: Jaz pa poslušam take poskočne in vesele, bolj visoke. Najraje ABBO.

Matjaž: Meni so všeč bolj mirne, pa da pevci ne skačejo in kričijo.

Petra: V Operi je fino, ker imajo spodaj orkester, na odru pa ne smejo peti, ampak morajo plesati. To je balet.

Andreja: Opera je pa najbolj grozna.

Gregor: Jaz pa zdaj nič ne poslušam, ker imamo pokvarjen gramofon. Drugače mi je pa najbolj všeč Beethovnova 5. simfonija.

Matjaž: Mi imamo pa veliko plošč, takih starih, in celo zbirko Beethovna. Tudi mami kdaj zaigra kaj od Beethovna.

Mojca: Fino je poslušati tudi tisti radio, v katerega vržeš dinar in potem igra.

Petra: Izbereš pesem, ki je napisana na listku.

Kaj ste v Filharmoniji že bili?

Vsi: Kje pa je to?

Veste, kje je Maximarket? vsi: Jaaa!

No, če se peljete v mesto z avtobusom in hočete v Maximarket, izstopite iz avtobusa na postaji v parku. Na drugi strani tega parka je stavba Filharmonije, kjer so koncerti. Pa bi šli kdaj tja skupaj na koncert?

vsi: Jaaa!

Vsekakor imajo vsi mali kuštravci radi glasbo, poslušajo pa zelo različne stvari. Morda jim bo vzgoja v glasbeni šoli pomagala ločiti zrnje od plevele, ko bodo malo odrasli in si bodo sami kupovali plošče, vrteli gumb na radiu, se odločali za obisk kakšne glasbene prireditve ali celo premišljevali o poklicnem ukvarjanju z glasbo.

MOJCA ŠUSTER

Fotografiral: LADO JAKŠA

